

AKTUELNO

Inicijativa iz bugarske stranke neozbiljna i neutemeljena u bugarskoj nacionalnoj manjini

AKTUELNO

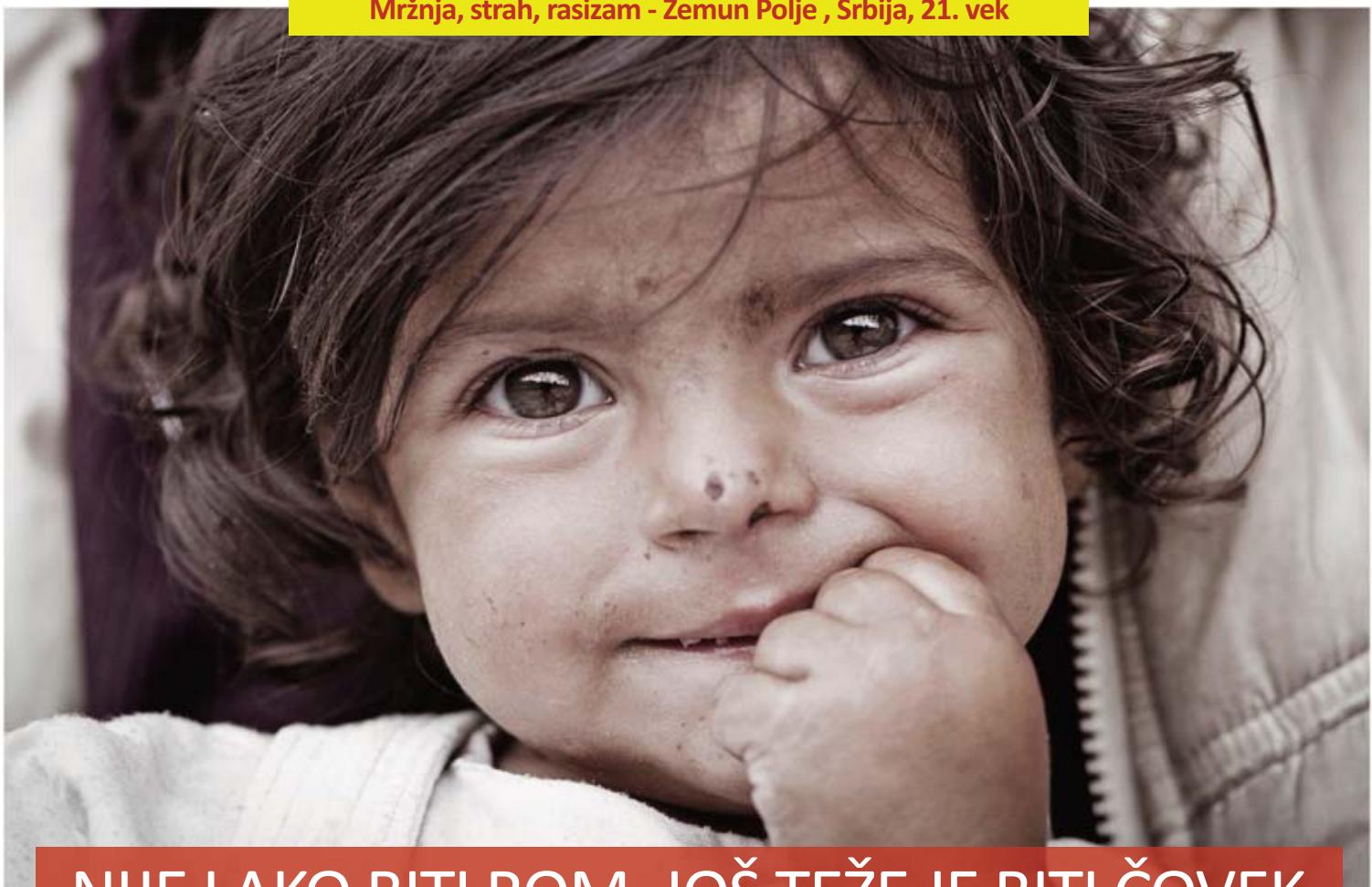
Označen početak realizacije Programa stažiranja

Minority News

besplatan mesečni bilten o životu manjinskih zajednica u Srbiji

Broj 6 | NOVEMBAR 2013

Mržnja, strah, rasizam - Zemun Polje , Srbija, 21. vek

NIJE LAKO BITI ROM, JOŠ TEŽE JE BITI ČOVEK

Minority REPORT

Kratak pregled
manjinskih prava 3

KONFERENCIJA

Nacionalni saveti
nacionalnih manjina i
rodna ravnopravnost

JEVREJSKA ZAJEDNICA

Izložba o ljudima koji
nisu umeli da
ustiknu pred zlom

POSETE

Evropski
parlamentarci u
Beogradu

Informisanjem do boljih šansi i ravnopravnijeg društva

Informisanost i obaveštenost pripadnika nacionalnih manjina ne može se oceniti opštom ocenom jer postoje velike razlike u stepenu informisanosti kod različitih zajednica. Jedino što bi se moglo oceniti pozitivnom opštom ocenom jeste da je nivo informisanosti i obaveštenosti znatno viši od kako su uspostavljeni Nacionalni saveti nacionalnih manjina.

Sa ovakvom konstatacijom bi se verovatno složila većina pripadnika nacionalnih manjina, ali bi kod velikog broja postojalo i jedno veliko ALI. Pojednostavljeni, ali ipak tačno, suština kritike Nacionalnih saveta nacionalnih manjina, kada je u pitanju informisanje, mogla bi se svesti na opštevažeću istinu - uvek može bolje.

Važno je ipak istaći da se Nacionalni saveti suočavaju sa određenom situacijom koja je objektivna i unapred zadata i prostor za delovanje je često veoma ograničen, što na svaku kritiku baca malo drugačije svetlo i čini jasnjim koliko je dugoročan, zahtevan i veoma komplikovan posao podizanje opšteg nivoa informisanosti i obaveštenosti.

Više je razloga i okolnosti koji utiču na stepen informisanosti pripadnika nacionalnih manjina. Stepen obrazovanja je svakako jedan od ključnih indikatora i preduslova za planiranje i sprovođenje informisanja među pripadnicima nacionalnih manjina. Sa jedne strane imamo nacionalne zajednice u kojima gotovo da nema nepismenih i u kojima je većina pripadnika visoko obrazovana, ali postoje i nacionalne manjine među kojima većina pripadnika nema čak ni osnovno obrazovanje.

Nacionalni saveti nacionalnih manjina koji vrše sistematsko i plansko informisanje pripadnika nacionalnih manjina treba sistem informisanja i komunikacije u potpunosti da prilagode svojoj publici da bi bili relevantni, a to pre svega znači podizanje opšteg nivoa informisanosti o pravima i zakonskim mogućnostima za pripadnike nacionalnih manjina. Taj posao je težak, mukotrpan, iscrpljujući. Možda ga upravo zbog toga mnogi izbegavaju i funkciju informisanja svode ili na tabloidno novinarstvo, ili na društvenu kritiku i političku analizu. U oba slučaja, gubi se poenta i zapostavlja se pravi i specifični značaj informisanja za pripadnike nacionalnih manjina.

U Srbiji žive pripadnici 30 različitih nacionalnih zajednica!

Iz češke zajednice

Nesvakidašnji muzički
događaj u Beloj Crkvi

Iz hrvatske zajednice

Predsjednik RH dodijelio
priznanje Povelja Republike
Hrvatske HKPD-u „Matija
Gubec“ iz Rume

Iz bošnjačke zajednice

Muhedin Fijuljanin, ponovo
imenovan za državnog sekretara

Iz slovenačke zajednice

Priredbe posvećene deci

Iz bugarske zajednice

Počela dečja nedelja

Označen početak realizacije Programa stažiranja

Uponedeljak, 04. novembra 2013. godine u Beogradu, Kancelarija za ljudska i manjinska prava Vlade Republike Srbije organizovala je uvodnu radionicu, čime je označen početak „Programa stažiranja za mlade – pripadnike manjina u državnim institucijama u Srbiji“.

Svečanom otvaranju prisustvovali su David Mekfarlen zamenik ambasadora Velike Britanije, Loran Stokvis ambasador Holandije, Torgni Svenungson savetnik za razvojnu politiku iz Švedske ambasade, predsednici romskog i albanskog nacionalnog saveta, kao i predstavnici državnih institucija koje učestvuju u realizaciji programa.

Direktorka Kancelarije za ljudska i manjinska prava, dr Suzana Paunović, poželela je dobrodošlicu stažistima i izrazila zahvalnost svima koji pružaju podršku ovom programu, potvrđujući time njegov kvalitet.

"Verujem da će radno iskustvo, znanja i veštine stečene tokom stažiranja u državnim institucijama biti od velike koristi stažistima za njihovo buduće radno angažovanje i doprinos sopstvenoj nacionalnoj zajednici i celom društvu", istakla je Punović.

David Mekfarlen, zamenik ambasadora Velike Britanije, izrazio je veliko zadovoljstvo zbog ponovnog učešća u projektu, posebno se zahvalivši Kancelariji za ljudska i manjinska prava na prilici koju pruža mladima u procesu usavršavanja i podsticanja njihovog aktivnog učešća u javnom životu Srbije. Obraćajući se stažistima, podsetio ih je na to da im je ovo jedinstvena prilika i da nastoje da je na što bolji način iskoriste u narednih šest meseci.

Loran Stokvins, ambasador Holandije, uputio je čestitke državnim institucijama koje su ove godine, svojim aktivnim učešćem, pružile podršku Programu stažiranja i iskazao zadovoljstvo zbog učešća Ambasade Holandije u ovom projektu.

Torgni Svenungson, savetnik za razvojnu politiku Švedske Ambasade, istakao je napredak državnih institucija u Srbiji u pogledu unapređenja položaja Roma i pohvalio Program stažiranja koji, kako je rekao, svojim konceptom doprinosi punoj integraciji nacionalnih manjina.

Predsednici albanskog i romskog nacionalnog saveta pozdravili su prisutne, još jednom skrenuvši pažnju na značaj ostvarenih rezultata ovog programa u proteklom periodu, kao i na sve veću motivisanost pripadnika nacionalnih manjina za učešće u Programu stažiranja.

Iskustva regiona predstavljena u Makedoniji

Na poziv Agencije za ostvarivanje prava zajednica i OSCE misije u Skoplju, predstavnica Kancelarije za ljudska i manjinska prava, Ivana Denić, predstavila je modele i mehanizme saradnje uspostavljene između državnih institucija i organizacija civilnog društva i nacionalnih saveta nacionalnih manjina.

Seminar je imao regionalni karakter, sa svrhom razmene iskustava i dostignuća na polju zaštite prava nacionalnih manjina.

Pored predstavnice Kancelarije, na panel diskusiji u Skoplju aktivno učešće uzeli su i predstavnici Ministarstva za ljudska i manjinska prava i izbeglice Bosne i Hercegovine, Ministarstva za ljudska i manjinska prava Crne Gore, predstavnici civilnog sektora: Fondacija za lokalnu demokratiju - Bosna i Hercegovina, Građanska alijansa - Crna Gora, Participativni forum – Republika Makedonija, kao i predstavnica Nacionalnog saveta makedonske nacionalne manjine u Republici Srbiji. Veći broj predstavnika organizacija civilnog sektora koje deluju na teritoriji Republike Makedonije aktivno je učestvovao u diskusiji koja se odvijala na kraju svakog bloka izlaganja.

Učesnici radionice uputili su pohvale i iskazali veliko interesovanje za Program stažiranja za mlade - pripadnike manjina u državnim institucijama koji sprovodi Kancelarija za ljudska i manjinska prava, uz podršku Ambasade Velike Britanije, Ambasade Holandije, Švedske agencije

za međunarodni razvoj (SIDA) i Organizacije za evropsku bezbednost i saradnju (OEBS).

Na kraju prvog dana radionice, zaključak prisutnih u najvećoj meri odnosio se na postojanje kapaciteta a time i mogućnosti za aktivniju saradnju država u regionu na polju zaštite manjinskih prava.

Koliko smo napredovali u poštovanju manjinskih prava?

Nije lako biti Rom, a još teže je biti čovek

Mediji već nedeljama izveštavaju o protestima „starosedelaca“ Zemun Polja, koji se bune protiv „pridošlica“ - Roma. Integralni deo medij-skih izveštaja su i međusobne optužbe gradskih i opštinskih vlasti i zaključci da je čitav problem u nadležnosti policije. Iz nekih medijskih izveštaja stekao bi se utisak da se radi o nekom administrativnom problemu, dok neki drugi pokušavaju diskretno da istaknu ugroženost većinskog stanovništva Zemun Polja, predstavljajući „nepravdu“ koja im je učinjena. Postoje i oni koji upozoravaju da naše društvo pokazuje simptome bolesti koje smo trebali odavno da smo prelezali, ali taj glas se vrlo tiho čuje.

Šta je zapravo problem?

O samom problemu u nekim veoma popularnim medijima možemo pronaći vrlo malo činjenica. Dominiraju uglavnom informacije iz druge ruke koje se vrlo dobro uklapaju u „ono“ što se ne sme glasno izgovoriti i za šta se veruje da je opšte prihvaćena „dogma“, a to je da su Romi „kradljivci“, da su „prljavi“ i da sa sobom nose razne zarazne bolesti. Svaka vest koja će podržati tu predrađu dočekuje se u velikom delu javnosti kao još jedan krucijalni dokaz „istinitom uverenju“, a zapravo je reč o sramoti, ljudskoj bedoci i odsustvu svakog osećaja za drugog, kome je posebno teško. Ukratko - to je suština problema.

Na žalost priča o bolesti koju medicina vrlo jednostavno leči, više je priča o našem društvu, nego o stanovnicima Zemun Polja i tamo gde bi priča trebala da se završi, priča zapravo počinje

Zarazna bolest ili društveno oboljenje

U Zemun Polju se zapravo dogodilo da je krajem oktobra dvoje dece obolelo od šuge. Sumnja je prijavljena Gradskom zavodu za javno zdravlje koji je utvrdio da je dvoje „romske“ dece, iz lokalne osnovne škole, obolelo od šuge.

Oglasio se ubrzano i Dr Joksimović iz Gradskog zavoda za javno zdravlje koji je tada izjavio: „*Sve je pod kontrolom i nema razloga za brigu. Obolela su dva romska deteta u čijoj porodici su i stariji lečeni od šuge, ali očigledno neadekvatno. Šuga je bolest prljavih ruku i može se dobiti vrlo lako, na primer, u autobusu ako se zaraženi držao za isti rukodržać, preko novca...*“

Informacija i činjenice su tu, predočilo ih je stručno i kredibilno lice, te učenici škole, njihovi roditelji i stanovnici naselja su mogli da odahnu, uz nešto veći oprez i nešto češće pranje ruku, zašta lekari tvrde da je apsolutno najefikasnija mera protiv šuge.

Dva slučaja, pet dana terapije i dekada i po mržnje

Nakon utvrđena 2 slučaja oboljenja od šuge, deca, roditelji, stanovnici Zemun Polja sve intenzivnije i sa većim isčekivanjem prate dalji razvoj situacije i nadaju se da će mediji nešto reći o tome kako bi mogli da budu tačno informisani i mirni. Neki od njih su zapravo čekali potvrdu da se u osnovnoj školi dogodilo nešto strašno i jedino su mediji mogli potvrditi tu „zlu slutnju“.

Aktuelno

Na potvrdu nisu dugo čekali. Već sledećeg dana vest je bila objavljena uz izjavu neimenovanog roditelja koji za bolest okrivljuje nedavno doseljene Rome. Od tog trenutka bolest više nije bila bitna, već samo Romi. Bez obzira na dostupnost informacija o bolesti, savetima lekara i apelima da ne postoji razlog za zabrinutost, novinar redovno izveštava o slučaju šuge u Zemun Polju, ostavljući čitaće u uverenju da se u Zemun Polju događa nešto strašno i nesvakidašnje. Na kraju su strašne i nesvakidašnje stvari počele da se događaju.

Mržnja zaslepljuje

Malo koji stanovnik Beograda, a kamoli stanovnik drugog dela Srbije ima bilo kakvu predstavu da Zemun Polje ima 40000 stanovnika i da na taj broj stanovnika 2 obolela deteta nisu zapravo nikakva vest. Ako uzmemo u obzir da je bolest izlečiva i da proces do potpunog izlečenja traje 5 dana, nije jasno zašto je novinar dnevne novine koja ima nacionalnu pokrivenost uopšte objavljivao informaciju.

Nakon nekoliko dana prikupljena je medicinska statistika i uzvrđeno je da je u periodu od 30. oktobra do 6. novembra obolelo još 5 osoba, a da je ukupan broj obolelih za 2 meseca 64, od kojih je 39 obolelih među romskom populacijom koja živi izolovano u naselju Kamendin. Dakle, 0.15% stanovništva Zemun Polja je u poslednja dva meseca obolelo od šuge, koja nije smrtonosna, već spada u lako izlečive bolesti.

Istovremeno, u gradu Beogradu koji ima nešto više od 1.600.000 stanovnika, za samo 10 dana, 1,2% stanovništva odnosno 20.000 ljudi oboljeva od gripe, što izaziva apsolutni kolaps u sistemima Domova zdravlja, ali mediji o tome vrlo sporadično i u neuporedivo manjoj meri izveštavaju u odnosu na „vest o zaraznoj bolesti“ iz Zemun Polja.

Postoji ipak objašnjenje. Logično i razumno. Pojava gripe

u Beogradu nije ništa novo, događa se svake godine, za tu pojavu ne može se okriviti niko i ma šta radili grip je u sezoni redovan posetilac Beograđana. Šuga u Zemun Polju se takođe događa svake godine. Na nivou Beograda, broj obolelih od šuge povećan je za 20% u 2011. godini u odnosu na prethodnu godinu i iznosio je gotovo 1000 zaraženih. Poznato je da se od šuge najviše oboljeva u oktobru i novembru. Međutim, za pojavu šuge u Zemun Polju bilo je moguće okriviti, naravno, Rome. Novinar, urednik i vlasnik medija mogli su biti potpuno sigurni da će biti prepoznati u društvu kao neko ko hrabro govori ono što svi misle – „Kada su u pitanju Romi, slobodno ih proglaši za krive“.

Potvrdu su dobili već 4 dana posle objavljanja spornog članka kada se okupilo oko 1000 stanovnika Zemun Polja koji su uzvikujući rasističke parole i preteće poruke, mnoge probleme pripisali činjenici da u naselju žive Romi.

Stravično je izgledala slika gomile koja uzvikuje: „Ubij, zakolji, da Cigan ne postoji!“ Odjednom više nije problem predstavljala samo šuga, već i kriminal, droga, prostitucija i mnogi drugi društveni problemi naselja Zemun Polje koji su se pripisali Romima. Tada situacija postaje strašna i nesvakidašnja.

Kraj priče ili priča bez kraja?

O 90 romskih porodica, koji su subjekt priče iz Zemun Polja, tek se na nekoj internet stranici organizacija za zaštitu ljudskih prava može pročitati da žive u strahu, da noću ne spavaju, da decu ne šalju u školu, da bi rado otišli negde, ali nemaju gde. Došli su u naselje u koje ih je smestila gradска vlast, koja ih je iselila iz novobeogradskog naselja „Belvil“.

O deci iz lokalne osnovne škole više se ne piše i više se ne spominju jer je svako obolelo dete već izlečeno i redovno pohađa školu. Svako dete sem romske dece, koja iz straha ne odlaze u školu.

Ako se setimo Dušana Jovanovića koji je sa 13 godina ubijen u Beogradskoj ulici samo zato što je Rom, razumećemo malo bolje strah Roma.

Država i državni organi će u jednom trenutku slučaj u Zemun Polju proglašiti rešenim čime će staviti tačku na priču. Da li će se tu priča i završiti ostaje da se vidi.

Država se oglasila nadležnom

Među prvima je javno reagovala Poverenica za ravnopravnost, Nevena Petrušić. Ona apelovala na državne organe da hitno reaguju i ocenila je da rasizam u Srbiji još nije u potpunosti iskorenjen. Pored toga, ona je pozvala medije da svojim pisanjem doprinose razvijanju svesti o ljudskim pravima i toleranciji.

Nacionalni savet Romske nacionalne manjine je pozvao sve nadležne institucije da reaguju na provokacije i organizovane incidente prema Romima. Zamolili su sve građane Srbije da osude one koji na rasističkoj osnovi

„Bežite iz Zemun Polja“, „Ubij zakolji, da Cigan ne postoji“ orilo se Zemun Poljem kao navijački poklic

Država i državni organi će u jednom trenutku slučaj u Zemun Polju proglašiti rešenim čime će staviti tačku na priču. Da li će se tu priča i završiti ostaje da se vidi.

Aktuelno

svojim divljačkim ponašenjem izazivaju nemire i stvaraju distancu, netrepljivost i mržnju prema Romima - svojim sugrađanima.

Opština Zemun je apelovala da se integracija Roma u "svojoj punoći" ostvari, a ne da dolazi do "getoizacije" i svim negativnostima koje takva pojava donosi društvu, kao i da to pitanje ne sme biti ispolitizovano, jer se radi o životima građana i funkcionisanju opštine Zemun. Opština Zemun je objavila i to da u saradnji s Ministarstvom unutrašnjih poslova otvara policijsku ispostavu u prostorijama Mesne zajednice Zemun Polje, kako bi opšta bezbednost građana bila na višem nivou. Zamenica gradskog sekretara za socijalnu zaštitum Aleksandra Krstić, je izjavila: "Većinu problema na koje se građani žale da potiču iz romskog naselja, trebalo bi da reši policija. Oni pre svega smatraju da je u Kamendinu znatno povećana stopa kriminala. Lomljenje automobilaca, obijanje podruma, paljenje kontejnera, veliki broj dece na ulici... Sve ovo jednostavno nije u našoj nadležnosti, već policije. Ako naprave problem koji je u našem domenu pozivamo ih na informativne razgovore". Stanovnike spornog naselja Kamendin u Zemun Polju je posetila predstavnica gradskih vlasti, a obraćajući im se savetovala ih je da se zatvore u svoje kuće i obrate pažnju na higijenu.

Osuđujući proteste, zaštitnik građana Saša Janković kaže da je ključno pitanje da li će država odreagovati na pravi način.

On je povodom incidenata u Zemun Polju izjavio: "Dakle da li je MUP reagovao na pravi način, odnosno da li su utvrdili da je bilo poziva na rasnu, versku, etničku netrepljivost i da li su u tom pogledu preduzeli ono što zakon nalaže prema počiniocima takve vrste dela. Nešto teži i ozbiljniji nivo rešavanja problema, koji nam često izmiče sa horizonta su pitanja etničke distance i svega onoga što je proizvodi – od obrazovanja, preko uslova života, preko načina komunikacije, preko, na neki način prelaska preko nasilja u nekim drugim oblastima u dužem vremenskom periodu. Dakle, šta je to što mi kao društvo treba da uradimo kako bi krivična dela o kojima sam prvo pričao, bila samo izuzetak, a ne rezultat neke šire društvene fotke. I konačno, u krajnjem, svako od nas sebe treba da zapita kako može da radi stvari koje drugog čoveka čine da se oseća poniženo, obespravljen, ugroženo, uplašeno..."

Nakon izjava državnih funkcionera, ostaje još samo da se pronađe rešenje koje će sprečiti sve oblike nasilja i ponižavanja Roma, dok se ne pronađe rešenje u okviru koga bi se Romi u potpunosti integrisali u društvene tokove kao ravnopravni građani.

Grupacija nevladinih organizacija se oglasila proglašom koji prenosimo u celini

Sramota je!

Beograd, 09. novembar 2013 - Sramota je da na dan Borbe protiv fašizma na delu teritorije grada Beograda stanovnici danima žive u strahu zbog fašističkih povika koji se mogu čuti na protestima u Zemun polju.

Organizacije civilnog društva traže od nadležnih državnih organa, a posebno od gradskih i opštinskih vlasti da hitno reaguju povodom rasističkih incidenata jer će u suprotnom snositi teret odgovornosti za nasilje koje ovih dana eskalira u naselju Kamendin u Zemun polju, Opština Zemun.

Od svih nadležnih očekujemo:

- Osudu i pokretanje postupaka protiv onih koji šire rasnu netrepljivost i mržnju, pozivaju na diskriminaciju i stvaraju atmosferu linča prema romskoj populaciji
- Da prestanu sa politizacijom ovog pitanja, jer je bezbednost svih građana prioritet, a iskorenjivanje rasizma ustavna obaveza, odnosno da zaborave na političke boje i jedinstveno pristupe rešavanju ovog problema
- Da hitno reaguju i koordiniraju aktivnosti na smanjenju nasilja,

Od gradskih i opštinskih vlasti očekujemo:

- Da objave tačne podatke, čime bi demantovali lažne napise i informacije koji se danima pojavljuju u domaćim medijima, a vezani su za socijalno stanovanje i realne troškove ovog vida zaštite prava.

- Da u što kraćem roku organizuju sastanak sa svim nadležnim sekretarijatima i građanima i koordiniraju aktivnosti koje će rezultirati poboljšanjem zdravstvenih i svih drugih uslova stanovnika glavnog grada

Od Ministarstva unutrašnjih poslova očekujemo:

- Da u skladu sa zakonima Republike Srbije i Ustavom Republike Srbije ne dozvole javno širenje i promovisanje mržnje i rasne netrepljivosti

Istovremeno apelujemo na građane da budu svesni svih mogućih manipulacija u ovom trenutku i da ne učestvuju i ne pružaju podršku onima kojima je jedini cilj širenje mržnje i nasilja.

Svaljivanje krivice za sva krivična dela koja se na određenoj teritoriji dešavaju na romsku populaciju je izuzetno opasno, jer se povlađuje stereotipima i kriminalizuje ugrožena populacija.

Organizacije civilnog društva će povodom diskriminatorskih i uvredljivih napisa u medijima podneti i žalbu Savetu za štampu protiv medija koji svojim neodgovornim pisanjem stvaraju klimu u kojoj je nasilje protiv Roma dozvoljeno.

Šuga će polako nestati iz Zemun Polja sa delovanjem terapije, ali šok koji je ostao nakon događaja u kome su građani sa ubeđenjem u pravičnost tražili iseljavanje Roma, ostaviće posledice

Koliko smo napredovali u poštovanju manjinskih prava?

Kratak pregled manjinskih prava - 3

Istoriski događaji, krize, nedostaci pouzdanih rešenja često uzrokuju da se održeni kompleksni problemi i kumulirana nezadovoljstva rešavaju u fazi kada jednostavna rešenja nisu moguća. Kao i kod mnogih problema, pitanje zaštite nacionalnih manjina postaje aktuelno tek kada se dogodi da se čovečanstvo suoči sa pretnjom po stabilnost ili po mir određenih regionala. Istorija međunarodnih dokumenata kojima se štite nacionalne manjine, jasno ukazuje da je svaki međunarodni dokument imao praktičan povod.

Prva generacija ljudskih prava obuhvata građanska prava i slobode, druga i treća generacija ljudskih prava imaju za cilj ostvarivanje delimičnih grupnih prava i prava solidarnosti pojedinca u odnosu na državu.

Od devedesetih godina 20. veka uočljiv je gotovo pravolinijski napredak u razvoju prava nacionalnih manjina i to kroz države, međunarodne organizacije i nevladine organizacije u okvirima evropskog sistema zaštite ljudskih prava.

Prava nacionalnih manjina su tretirana u polju koje je bilo omeđeno pravom na samoopredeljenje naroda, sa jedne strane i integritetom i suverenitetom država, sa druge strane. U tom okviru je normativni poredak zaštite nacionalnih manjina često osporavan što je u značajnoj meri usporavalo razvoj manjinskih prava. Politički koncept "zaštite nacionalnih manjina" sadrži u sebi svojevrsnu suprotstavljenost univerzalnoj i nedeljivoj zaštiti ljudskih prava, koji zaštitu nacionalnih manjina ne tretira više kao "unutrašnje pitanje" države već kao zadatak širih saveza država odnosno međunarodne zajednice.

Od devedesetih godina 20. veka uočljiv je gotovo pravolinijski napredak u razvoju prava nacionalnih manjina

Ovakav razvoj pokazuje se kroz ratifikaciju međunarodnih sporazuma i ugovora koji su sve brojniji, iako države još uvek samostalno i u različitom stepenu primenjuju međunarodne obaveze.

Spoljna i unutrašnja granica prava nacionalnih manjina
Političko i pravno stepenovanje u oceni primene pravne regulative, kao i njen domet u zaštiti prava manjina sa jedne strane, i "dovoljno široko polje" za tumačenje i primenu na pojedinačne slučajeve, sa druge strane, nameće dodatno pitanje: "Gde se nalaze "spoljne" granice zaštite prava nacionalnih manjina i "prava na samoopredeljenje naroda".

Spoljna granica prava na samoodlučivanje se uglavnom kvalificuje i doživljava kao "dezterstvo" i separatizam u odnosu na državu pripadanja i podrazumeva stvaranje novog pravnog subjekta Zaštita nacionalnih manjina se, nasuprot tome, odnosi na obezbeđivanje kolektivnih prava bez da se dovodi u pitanje suverenitet države.

U okviru tih "napetih" odnosa "prava" i "zaštite"

Minority Report

nacionalnih manjina, kreira se specifičan zadatak za države i nacionalne manjine, a to je uz odbacivanje prava na secesiju, stvaranje, uvažavanje i sprovođenje ravno-pravnosti i poštovanja od strane države.

Pravo na samoodlučivanje i zaštita nacionalnih manjina koriste različite instrumene za ostvarenje istog cilja, koji bi se najopštije mogao nazvati očuvanje nacionalnog i etničkog identiteta.

Oba instrumenta se razlikuju u prepostavkama na kojima su nastali, kao i u funkcijama i pravnim posledicama. Unutrašnja postavka i određenje manjinskih prava u mnogome se oslanja i ograničava na individualna prava koja se doživljavaju često kao dovoljna u zaštiti nacionalnih manjina. Kolektivna prava nacionalnih manjina su stavljena u drugi plan i odnose se uglavnom na zaštitu od direktnog nasilja prema pripadnicima nacionalnih manjina.

Ostala kolektivna prava kao što su obaveze u ostvarivanju određenog stepena autonomije veoma su retko deo obavezujućih multikulturalnih ugovora.

Kopenhaški zaključci otvorili novu etapu u ostvarivanju manjinskih prava

Na političkom nivou Kopenhaški zaključci Konferencije za evropsku bezbednost i saradnju iz 1990. godine upravo ukazuju na tu vrstu kolektivnih prava.

Ti dokumenti se u pravnoj i poliričkoj praksi nazivaju "soft law" dokumenti jer imaju samo indirektnu i veoma

ograničenu mogućnost zaštite nacionalnih manjina u praksi, dok i dalje najznačajnije u zaštiti nacionalnih manjina ostaje nacionalno zakonodavstvo i bilateralni sporazumi.

Nacionalni pravni sistemi po pitanju nacionalnih manjina su veoma heterogeni i oslikavaju demografsku, istorijsku, ekonomsku, političku i društvenu stvarnost svake pojedinačne države.

U praksi, oko tri četvrtine evropskih pravnih sistema osiguravaju zaštitu nacionalnih manjina Ustavom.

Evropska konvencija o ljudskim pravima je uvela značajne mehanizme zaštite nacionalnih manjina. Manjinska prava su eksplisitno navedena i uključena u član 14 koji zabranjuje sve oblike diskriminacije i u određenim dodatnim protokolima konvencije.

Blago pomeranje u stavu država prema zaštiti nacionalnih manjina ogleda se kroz sve veći broj međudržavnih sporazuma potpisanih tokom 60-tih godina 20. veka, a većina evropskih država je u potpunosti počelo da primenjuje član 27. Međunarodnog pakta o građanskim i političkim pravima.

U periodu od 20 godina, taj pakt se u pravnoj i političkoj praksi pokazao kao ključni i najvažniji dokument u zaštiti prava nacionalnih manjina koji obavezuje države potpisnice na negovanje kulture, religije i jezika pripadnika nacionalnih manjina. Tim dokumentom je čovečanstvo na jedan duži period pitanje zaštite nacionalnih manjina "sklonilo sa stola", bar što se tiče značajnih međunarodnih dokumenata.

Evropska konvencija o ljudskim pravima

Evropska konvencija o ljudskim pravima je pravni akt Saveta Evrope donet u Rimu 4. novembra 1950. godine

Objavljena je pod nazivom Konvencija za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda, stupila je na snagu 3. septembra 1953. godine.

Prve potpisnice Konvencije bile su: Belgija, Velika Britanija, Danska, Irska, Island, Italija, Luksemburg, Nemačka, Norveška, Turska, Francuska i Holandija.

U periodu od 1950. do 2004. godine, Konvenciju je potpisalo 46 zemalja. Potpisivanje je označilo prihvatanje obaveze poštovanja prava i sloboda, kao i priznavanje nadležnosti Evropskog suda za ljudska prava.

Tekst je zvanično preveden i objavljen na 30 jezika, a ratifikacija je izvršena u svim državama Saveta Evrope.

Međunarodni pakto o građanskim i političkim pravima

Međunarodni pakto o građanskim i političkim pravima je međunarodni instrument o ljudskim pravima legislativnog karaktera.

Njegovim odredbama utvrđena su incividualna i kolektivna prava, određene mere za nadzor nad njihovim poštovanjem i osnovan Komitet za ljudska prava koji nastoji da se ugovornice pridržavaju preuzetih obaveza.

Pakt je usvojen i otvoren za potpisivanje i ratifikovanje, ili pristupanje, rezolucijom Generalne skupštine Ujedinjenih nacija 2200 A(XXI) od 16. decembra 1966. godine, a stupio je na snagu 23. marta 1976. godine kada je potrebnih 35 država deponovalo instrumente o ratifikaciji ili pristupanju.

nastaviće se...

KONCERT ČEŠKO-SRPSKOG PRIJATELJSTVA

Jaroslav Bodnar

Nesvakidašnji muzički događaj u Beloj Crkvi

J

oš jedan veliki muzički događaj dogodio se u Beloj Crkvi. I ne samo muzički - kako mu i naslov govori, vezan je za jačanje prijateljskih veza dva naroda, vezana

slovenskom kulturom i duhovnošću.

U crkvi Svetе Ane održan je koncert češko srpskog prijateljstva u izvođenju Praškog mešovitog hora predvodjenog horovođama i dirigentima Jiržijem Petrdlikom i Janom Štajerom.

Gostovanje ovog hora, poznatog u međunarodnim okvirima, organizovali su Nacionalni savet Čeha i Ambasada Češke republike u Beogradu. Domaćini su bili, u crkvi Tiborom Kiralj, sveštenik, a kasnije na ručku i druženju, Češka beseda Bela Crkva.

Goste iz Praga i publiku pozdravili su konzulka Veronika Senjukova, i zamenik ambasadorke Jirži Kyrian.

Izvedene su češka i srpska himna, a zatim muzički program u kome je bilo i pravoslavnih kompozicija, kao i nekoliko starih srpskih narodnih pesama.

Praški mešoviti hor spada u red najboljih amaterskih horova u Republici Češkoj. Od osnivanja 1945. godine, do danas, hor je osvojio niz nagrada na domaćoj i međunarodnoj sceni. Dirigent, Jirži Petrdlik, se ubraja medju najistaknutije dirigente svoje generacije. Gost je značajnih operskih scena u Evropi, a na polju simfonijske muzike sarađuje sa vodećim češkim i stranim orkestrima.

POSETA ZA PAMĆENJE

Nacionalni savet češke nacionalne manjine imao je veliku čast da ugosti delegaciju na visokom nivou koju su sačinjavale ambasadorka Češke Republike, njena ekselencija gospodja Hana Hubačkova, i direktorka Kancelarije za ljudska i manjinska prava, gospođa Suzana Paunović. Poseta je održana 15. oktobra 2013. godine u opštini Bela Crkva. Naime, u opštini Bela Crkva živi najveći broj pripadnika češke nacionalne manjine u Republici Srbiji, pa se tu i nalazi sedište Nacionalnog saveta. Ispred Ambasade Češke Republike u poseti su učestvovali i šef Ekonomskog odeljenja, gospodin Luboš Joza, i šefica Konzularnog odeljenja, gospođa Veronika Senjukova.

Delegacija je osim Nacionalnog saveta posetila i Češko Selo i obišla Muzej Čeha, te crkvu Svetog Jana Nepomuka i prostorije Češke besede Češko Selo. U selu Kruščica organizovan je obilazak objekata koje je finansirala Vlada republike Češke, te poseta Češkoj besedi Kruščica i Osnovnoj školi „Sava Munčan“ uz prisustvo nastavičkih češkog jezika, a kao završnica posete usledio je radni sastanak u prostorijama Češke besede Bela Crkva.

U razgovoru sa predstavnicima Nacionalnog saveta češke nacionalne manjine direktorka Kancelarije za ljudska i manjinska prava apostrofirala je aktivan rad češkog Nacionalnog saveta u svim oblastima u kojima nacionalni saveti imaju ovlašćenja, posebno istakavši činjenicu da je zalaganjem Nacionalnog saveta obrazovni sistem Republike Srbije obogaćen uvodjenjem u nastavu češkog jezika sa elementima nacionalne kulture.

Ambasadorka, njena ekselencija gospođa Hana Hubačkova, izrazila je zadovoljstvo što češka manjina u Srbiji aktivno radi na očuvanju svoje kulture, identiteta i povezivanju sa matičnom državom. Iz tih razloga, Češka Republika pruža i finansijsku, ali i sve druge vidove podrške češkoj manjini. Predsednik Nacionalnog saveta češke nacionalne manjine, gospodin Štefan Klepaček, i predsednici Odbora za obrazovanje, gospodin Jaroslav

Hoc, predsednica Odbora za kulturu, gospođa Ljiljana Stehlík i predsednik Odbora za informisanje, gospodin Jaroslav Bodnar, predstavili su aktivnosti Nacionalnog saveta, od rada na nastavnim planovima i programima za češki jezik sa elementima nacionalne kulture i pripreme udžbenika za ovaj predmet, preko učešća češke manjine u brojnim kulturnim manifestacijama, do rada na afirmaciji češke manjine u sredstvima javnog informisanja.

Predsednica Odbora za kulturu Nacionalnog saveta Čeha
Stehlik Ljiljana

Učešće predstavnika Nacionalnog saveta Čeha na konferenciji

Nacionalni saveti nacionalnih manjina i rodna ravnopravnost

Stehlik Ljiljana

Predsednica Odbora za kulturu Nacionalnog saveta Čeha

Predsednica odbora za kulturu Nacionalnog saveta Čeha uzela je učešće na Konferenciji u Novom Sadu pod nazivom „Nacionalni saveti nacionalnih manjina i rodna ravnopravnost“ koju su zajednički organizovali Pokrajinski ombudsman i Misija OEBS u Srbiji. Konferencija je organizovana nakon sprovedenog istraživanja o zastu-

ovoj značajnoj temi.

Misija OEBS u Srbiji se pitanjima nacionalnih manjina i rodne ravnopravnosti bavi od početka svog delovanja u Republici Srbiji, navela je Jelena Jokanović, savetnica ove organizacije, i istakla da je prepoznata i važnost međusobnog uticaja ove dve teme i na osnovu toga svake godine se održavaju letnje škole za članice nacionalnih saveta o pitanjima rodne ravnopravnosti, kulture i etniciteta.

Zaključeno je da je potrebnoinicirati izradu izmena i dopuna statuta nacionalnih saveta i propisati da svaki nacionalni savet oformi odbor za rodnu ravnopravnost. Ovaj odbor bi bio stalni organ i davao bi mišljenja na sve nacrte akata koje donosi nacionalni savet, a koji se posredno ili neposredno tiču politike jednakih mogućnosti i podrazumevaju ravnopravno učešće polova u svim fazama planiranja, donošenja i sprovođenja odluka koje su od uticaja na položaj žena i muškaraca.

pljenosti i vidljivosti žena u nacionalnim savetima nacionalnih manjina i primeni načela rodne ravnopravnosti u njihovom radu.

Prisutne je pozdravila pokrajinska ombudsmanka, gospođa Aniko Heinrich Muškinja a gospođa Ana Tomanova Makanova, predsednica Nacionalnog saveta slovačke nacionalne manjine, istakla je da Republika Srbija ima zakonska rešenja u oblasti zaštite prava nacionalnih manjina i rodne ravnopravnosti, ali da veliki problem predstavlja njihovo neprimenjivanje u praksi.

Zamenica za zaštitu prava nacionalnih manjina, gospođa Eva Vukašinović, takođe je istakla važnost podizanja svesti o

Predsjednik RH dodijelio priznanje Povelja Republike Hrvatske HKPD-u „Matija Gubec“ iz Rume

prof. Tomislav Žigmanov
ravnatelj Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata

Polazeći od činjenice da na teritoriju Autonomne Pokrajine Vojvodine u Republici Srbiji dugostoljetno žive pripadnici hrvatskog naroda, koji su tijekom povijesti davali, a i danas daju značajne prinose u brojnim područjima društvenog života (kultura, politika, gospodarstvo, sport, bojna polja...), među kojima ima i onih koji su od svekolike važnosti za cijeli hrvatski narod;

duboko svjesni da je hrvatska zajednica u Vojvodini, koja prema rezultatima popisa iz 2012. godine broji 47.033 pripadnika, još uvijek institucionalno slabo izgrađena, napose kada je riječ o autopercepciji i valorizaciji vlastite uspješnosti bilo u povijesti bilo u sadašnjosti, te da živi u državi u kojoj su još uвijek izloženi strategiji prešućivanja i nijekanja te ekskluzivističkom odnosu;

ističući da sve manjinske zajednice u Vojvodini, osim hrvatske, imaju unutar sebe ustrojene institucije nagrađivanja, kao oblik javnog odavanja priznanja uspješnicima iz njihovih redova, te da isto tako postoji razvijena praksa nagrađivanja istih od strane država matičnih im naroda, što također u našem slučaju do sada nije ustanovljeno;

vjerujući da bi se dodjelom predloženog priznanja od strane predsjednika Republike Hrvatske udrugama kulture iz hrvatske zajednice u Vojvodini, čiji su prinosi od velikog značaja za ovdašnju regionalnu hrvatsku kulturu, pospješilo pozitivno vrednovanje kulture Hrvata u Vojvodini znajući da bi se na taj način u javnosti, te krugovima kulturne zajednice u matičnoj nam državi Srbiji povećao, prijeđe potreban, respekt ovdašnjih Hrvata te takvim očitovanjem djelatnog interesa domicilne države ispravno svjedočila provedba Ustava Republike Hrvatske (članak 10, stavak 2) i spremnost da se hrvatskoj kulturi

pristupa kao jedinstvenom fenomenu, koja nije omeđena državnim granicama Republike Hrvatske; smatrajući i više nego potrebnom činjenicu da Republika Hrvatska nagrađuje i one Hrvate koji žive i rade izvan njezinih granica te njihovih institucija, koje su svojim djelovanjem uvelike pridonosili očuvanju i razvoju hrvatske kulture na područjima gdje Hrvati obitavaju,

Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata bio je slobodan u ožujku 2013. godine predložiti Generalnom konzulatu Republike Hrvatske sa sjediшtem u Subotici Inicijativu za dodjeljivanje priznanja Povelje Republike Hrvatske, koju dodjeljuje Predsjednik Republike Hrvatske, za hrvatsku udrugu kulture iz Vojvodine, čiji je prinos na području kulture Hrvata u Vojvodini teško mjerljiv. Ovoga puta riječ je o Hrvatskom kulturno-prosvjetnom društvu „Matija Gubec“ iz Rume, koje ove godine slavi 110 godina od osnutka.

Uz zahvalu svima na djelatnom i zauzetom zalaganju, s radošću ovim putem priopćavamo javnosti kako je naš prijedlog i poticaj pozitivno okončan – predsjednik Republike Hrvatske Ivo Josipović odlučio je dodijeliti „Povelju Republike Hrvatske“ Hrvatskom kulturno-prosvjetnom društvu „Matija Gubec“ iz Rume.

Ovo vrijedno priznanje HKPD-u „Matija Gubec“ iz Rume uručio je u subotu, 5. listopada 2013. godine, veleposlanik Republike Hrvatske u Beogradu, Gordan Markotić, u okviru programa obilježavanja 110 godina od osnutka Društva u Domu kulture u Rumi.

Ovo je treća „Povelja Republike Hrvatske“, koja je na temelju poticaja Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata dodijeljena nekoj hrvatskoj udrizi kulture u Vojvodini. Naime, 2011. godine ovo su prestižno priznanje dobili HKPD „Matija Gubec“ iz Tavankuta i HKUD „Vladimir Nazor“ iz Sombora.

Prt života u Kući na mrginju

Nesvakidašnji kulturni događaj, bolje reći performans obilježio je nedjeljno popodne, 27. listopada 2013., čikerijanski šor u kojem se nalazi „Kuća na mrginju“ pod brojem 599. Čikerija, mjesto sjeverozapadno od Subotice, smještena je uz sam rub granice s Mađarskom, a u puku je poznata kao Donja Čikerija, dok se naselje tzv. Gornja Čikerija nalazi u današnjoj Mađarskoj. Povlačenjem granice 1918. godine, naselje je prepovoljeno, te se ono danas prostire u dvije države. Dok dio Čikerije koji se nalazi u Mađarskoj dinamičnije živi, u posljednjih se pedeset godina pučanstvo intenzivno iseljava iz Donje Čikerije prema selima Tavankut i Ljutovo, kojem administrativno i pripada, zbog loše osnovne infrastrukture, kao što je put, i udaljenosti od centra sela u kojem se nalazi sve ono potrebno za pristojan život kao što su ambulanta, škola i trgovina. Malobrojno stanovništvo, mahom starije dobi još prkositi tendenciji odlaska.

U Kući na Mrginju, njezin je vlasnik Tomislav Žigmanov, čiji obiteljski korijeni potječu iz Čikerije, okupio stotinjak svojih prijatelja na program pod nazivom „Minijature vlastitosti“ kao prvi kulturni sadržaj koji se odigrao na ovome mjestu, a prema planovima domaćina ne posljednji. Riječ je o predstavljanju djela nekoliko autora. Temelj performansa bili su stihovi Tomislava Žigmanova, tematizirani kao 14 minijatura, koje je u vizuelnom obliku predstavio dizajner Darko Vuković, profesor na novosadskoj Akademiji, a melodije inspirirane ovim stihovima uglazbio je Matija Molcer.

Uz zvuke melodija Minijatura vlastitosti, koje su na klarinetu izveli László Baráth, profesor u Muzičkoj školi, i njegov učenik Augustin Žigmanov, autor je čitao stihove, dok je publika mogla pogledati, po dvorištu salaša razmještene njihove vizualne oblike. Povjesničarka Ljubica Vuković Dulić je otvorila ovu izložbu ističući ovaj projekt kao onaj koji je sadržan od napisanoga stiha, inspirirane glazbe i vizualizirane misli, te koji smješten u jedan izmjereni prostor tvori zanimljivi primjer spoja suvremenog književnog, likovnog i glazbenog izraza s tradicionalnim okruženjem. Kao takav, prema njezinim riječima, može se razumjeti i kao poticaj povratku onamo, odakle se već pola stoljeća odlazi i kao poticaj da se sličnim inicijativama poradi na revitalizaciji naše zapuštene i pomalo zaboravljene baštine. Program je, izvođenjem dviju izvornih bunjevačkih pjesama, upotpunila i Izvorna ženska pjevačka skupina HKPD „Matija Gubec“ iz Tavankuta.

Zamisao organizatora programa jest povećati mobilnost unutar naše zajednice, te proširiti prostor na kojemu se može kulturno djelovati. Želja za dinamiziranjem prostora Čikerije, odakle odlazi veliki dio stanovništva, jedan je od

lokaliteta koji se može priređivanjem ovakvih ili sličnih događaja revitalizirati. „Pozivam da budete naši vjerni pratitelji. Vašim prijedlozima potaknite mobilnost ljudi unutar naše zajednice, te dislocirajmo kulturne programe izvan naseljenih mjesta. Osnovna ideja ili misija Kuće na mrginju i programa koji će se odvijati ovdje jest Prt života, a potencirat će da ono što je vlastito, a koje je kod nas često daleko strano i ogađeno, bude prihvaćeno kao pozitivno, jer to osim nas neće nitko drugi učiniti. Moramo biti svjesni toga da ono što je naše, što pripada prostoru našega svijeta jest itekako vrijedno. Ovdje ćemo pokušati raditi na afirmaciji toga i pozivam sve da i dalje nastave pratiti što budemo radili“ naglasio je domaćin ovoga skupa, Tomislav Žigmanov.

U ulozi jednog od domaćina bio je i Ladislav Suknović, predsjednik HKPD „Matija Gubeca“, udruge koja podržava misiju Kuće na mrginju: „Dobrodošlicu želim na ovaj salaš na mrginju, najbližoj točki Europske unije, a daleko sigurnije možemo kazati ostvarenje višegodišnje želje našeg domaćina. Siguran sam da možemo ovim svečanim umjetničkim performansom i ovom našom nazočnošću ovdje svjedočiti ustoličenje našeg domaćina u status gazde i organizatora budućih kulturnih događanja. To nije jednostavno niti lako, ali ja sam siguran da ćemo mu mi u svemu tome pripomoći. Mi se zajedno s njim radujemo, te očekujemo daljnje dolaske na salaš na mrginju.“

Domaćin salaša je na kraju sve one koji su mu pomogli pri uređenju pozdravio, zahvalivši svima koji ga prate te pozvao da i dalje prate kulturna događanja Kuće na mrginju. Svima posjetiteljima je služena uzlivanca, mast i rampaš, dar obitelji Marina Skenderovića.

I. D.

Dvije nove knjige u nakladi ZKVH-a

Tijekom listopada 2013. godine objavljene su dvije nove knjige: „Bibliografija narodnih pripovjedaka i djela Balinta Vujkova“ i knjiga sabranih pjesama Alekse Kokića „U sjenama ravnice“, koja se objavljuje u povodu 100. obljetnice rođenja „pjesnika bunjevačkih bijelih salaša“.

Knjiga „Bibliografija narodnih pripovjedaka i djela Balinta Vujkova“ posljedica je planskih aktivnosti Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata u području ustrojavanja bibliografije, te ujedno početak izrade bibliografija i njihovo objavljivanje kao samostalnih publikacija. Riječ je o bibliografiji koja je rađena za XI. Dane Balinta Vujkova – dane hrvatske knjige i riječi 2012. godine, s ciljem sabiranja i popisivanja svih narodnih pripovjedaka koje je najveći sakupljač i zapisivač hrvatske narodne književnosti u Podunavlju objavio.

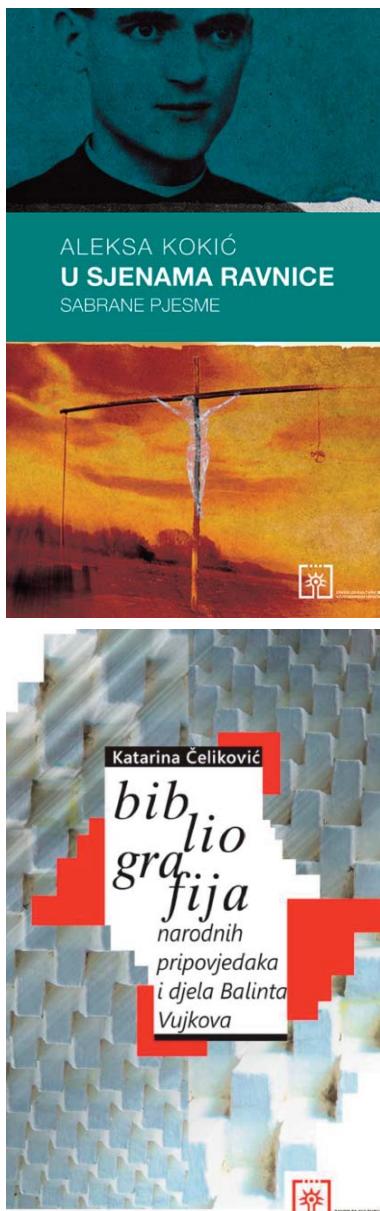
Autorica bibliografije je Katarina Čeliković, a recenzentica Izabela Papdi. Prva u nizu Bibliografija, ova publikacija donosi 2.257 jedinica, u koje spadaju narodne pripovjetke, njih 2.168 (2.094 jedinica knjižne građe i 74 zvučne i filmske građe) i 89 autorskih jedinica. Bibliografija bilježi narodne pripovijetke skupljene na širem panonskom prostoru, kao i prijevode na mađarski i slovenski jezik. Uz bibliografiju se nalazi popis matičnih publikacija te kazala kazivača narodnih pripovjedaka, toponima (vezanih uz kazivače narodnih pripovjedaka) i razriješenih inicijala i pseudonima Balinta Vujkova. Za potrebe bibliografije prelistano je pedesetak monografskih publikacija, gotovo trideset serijskih publikacija i skupljeno desetak elektroničkih zapisa (CD, DVD).

Bibliografija narodnih pripovjedaka i djela Balinta Vujkova prvi je pokušaj sustavnog bibliografskog bilježenja narodnih pripovjedaka koji nam daje informacije o broju objavljenih pripovjedaka te količini i mjestu objave svake od pripovjedaka, što će imati za posljedicu mogućnost njihove kvalitetnije obradbe i valorizacije.

Knjiga sabranih pjesama Alekse Kokića „U sjenama ravnice“, koju je priredila Željka Zelić, objavljena je u povodu 100. obljetnice rođenja „pjesnika bunjevačkih bijelih salaša“. Nastala je radi cijelog toga prikaza njegova pjesničkoga opusa – od ranih početaka 1928. do njegove smrti 1940. U knjizi sabranih pjesama Alekse Kokića nalaze se pjesme objavljene u

knjigama „Klasovi pjevaju“ (Zagreb 1936.), „Zvona tihe radosti“ (Zagreb 1938.), „Srebrno klasje“ (Subotica 1962.) i „Prvijenci“ (Subotica 2010.), ali i one koje su objavljene u antologijama i periodici, kao i pjesme iz rukopisne ostavštine.

Zbirka sabranih pjesama Alekse Kokića na 512 stranica sadrži tri stotine dvadeset osam njegovih pjesama, te je kao takva daleko najcijelovitija. Unutar knjige, pjesme su podijeljene u dvije velike cjeline: „Čežnja za visinama“ i „Ravnica u sjenama srca“. Unutar prve cjeline, u kojoj su sabrane pjesme religiozne tematike, nalazi se pet tematskih podcjelina: „Tihe adoracije“, „Za tobom idem, Gospodine“, „Pjesme Mariji“, „Na svetost pozvani“ i „Radost blagdana“. Druga, pjesmama opsežnija cjelina, sadržava deset podcjelina: „Ravnica i klasovi pjevaju“, „Sa zemljom i salašima srasli“, „Na svoje mislim i oni mi pišu“, „Slike iz prirode“, „Titraji pravde“, „Domovini i o gradu pjevam“, „Svojem rodu“, „Velikanima svojega roda“, „Djeca u pjesmi“ i „Čestitke“. Pjesme unutar podcjelina slagane su po pjesničkoj kvaliteti i percepciji, odnosno prema jasnoći poetskog i ekspresivno-osjećajnog izričaja. Kod pojedinih se pjesama, osobito ukoliko su do sada bile u rukopisu i u ovoj se knjizi objavljaju po prvi put, uz naslov vezuje i zabilješka u kojoj se dodatno pojašnjava gdje je pronađena.

Osim popisa tiskanih djela Alekse Kokića, posthumno objavljenih knjiga, njegove zastupljenosti u antologijama i zbirkama pjesama, po prvi puta objavljeno je abecedno kazalo pjesama Alekse Kokića s podacima u kojim je sve knjigama i časopisima objavljena pojedina pjesma. Na kraju knjige nalazi se i abecedno kazalo knjiga, glasila i časopisa u kojima su objavljene Kokićeve pjesme u razdoblju od 1929. do 2013. godine te popis pseudonima pod kojima je objavljivao Alekse Kokić.

Tiskanjem ove knjige, iznimno plodan Kokićev poetski opus bit će gotovo u potpunosti dostupan široj čitateljskoj publici.

Knjiga će biti predstavljena u okviru proslave 100. obljetnice rođenja svećenika i književnika Alekse Kokića, 14. listopada 2013. godine, na svečanoj akademiji u Velikoj vjećnici Gradske kuće u Subotici.

Moramo se sećati!

Poruka ovakvih komemoracija je da se zločini ne ponove nikad, nigde i nikom

U Zasavici je 10. oktobra održana komemoracija Jevrejima i Romima, koje su u tom mestu pre 72 godine streljali nemački fašisti. Vence na spomenik nevinim žrtvama položili su predstavnici lokalne samouprave, Saveza jevrejskih opština Srbije i jevrejskih opština Beograd i Novi Sad.

Nakon što je rabin Isak Asiel izgovorio Kadiš, a pravoslavni sveštenici održali opelo, o događaju koji se zbio 12. i 13. oktobra 1941. govorili su Zoran Miščević, zamenik predsednika mitrovačke Skupštine grada i Josef Baruhović, potpredsednik JOB-a.

- Može se postaviti pitanje: "Da li su nam posle toliko vremena ta stalna podsećanja potrebna?" Najkraći odgovor je – da, jer poruka ovakvih prisećanja treba da bude da se ti zločini ne ponove – istakao je Baruhović.

U Zasavici je streljano 1 057 Jevreja i oko stotinu Roma.

Zamenik predsednika mitrovačke Skupštine grada Zoran Miščević i potpredsednik Jevrejske opštine Beograd Josef Baruhović

Monografija i izložba o Jevrejima Temerina

Komšije kojih više nema

U ponедељак 14. октобра, у Великој сали Јеврејске општине Нови Сад, представљена је књига „Сто педесет година zajедно“ (Együtt másfél századon át) Каролја Екреша (Ökrész Károly) о животу јеврејске популације у Темерину од kraja XVIII в. sve do kraja Drugog svetskog rata.

Autor studioznim pristupom prati судбину Јевреја, популације која је дала допринос просперитету тог војводањског места, као njegov integrисани društveni segment.

Kao резултат готово тридесетогодишњег истраживаčког рада, читаocima су представљени трговци, занатлије, лекари, апотекари, ветеринари, учитељи и други марљиви житељи Темерина, припадника јеврејског народа. Posebno poglavljje посвећено је културним активностима, нарочито доприносу раду аматерског позоришта, а обухваћена је и каритативна делатност, као и спорт.

Pišući o tragičnim догађajima vezanim за Други светски рат, Екреш износи и конкретне примере о страдању, па и спасавању, као и послератној судбини pojedinih Јевреја. Књигу употпуњују бројне фотографије, autentični izvodi из матичних књига, а нарочито је значајно poglavље о јеврејском гробљу, где је поред слика data и транскрипција свих личних имена и natpisa nadgrobnih spomenika којих има нешто преко стотину. Изложба је била пропратни садржај промociје.

Njihov sjaj ne bledi

Izložba o ljudima koji nisu umeli da ustuknu pred zlom

Foto: J. Rakita

Promocijom knjige „Holokaust u Jugoslaviji“, u galeriji „Stara Kapetanija“, u Zemunu, 9. oktobra otvorena je „Putujuća izložba o dobrom ljudima“. Iza ovog pomalo neobičnog naziva krije se priča o „Pravednicima među nacijama“, hrabrim i čestitim osobama, koji su tokom Drugog svetskog rata na prostorima nekadašnja Jugoslavije, po cenu svog i života članova porodica, sačuvale svoje prijatelje, neretko i sasvim nepoznate sugrađane Jevreje, od tragične sudbine koju im je nacistički novi poredak namenio.

Izložbu je otvorio ministar prosvete u Vladi Srbije, prof. dr Tomislav Jovanović, izrazivši nadu da će ona biti još jedan kamen utkan u temelj međusobnog razumevanja i poštovanja svih ljudi koji žive na ovim prostorima. Brojne posetiце pozdravili su autori izložbe Nenad Fogel, predsednik Jevrejske opštine Zemun, i Milan Fogel, književnik i glavni urednik „Mosta“, glasila Izraelaca jugoslovenskog porekla. Nakon njih, o njenom značaju, misiji afirmisanja ljudskosti, kao i o humanosti onih kojima je posvećena, govorili su bivši i sadašnji predsednici Saveza jevrejskih opština Srbije, Aleksandar Nećak i dr Ruben Fuks.

Posebno dirljivo bilo je obraćanje Izraelca ing. Josefa Žambokija, jednog od onih kojima su kao dečaku ti dobri ljudi pomogli da preživi teško vreme Holokausta. „Putujuća izložba o dobrom ljudima“ trajala je do 17. oktobra, a potom iz „Stare kapetanije“ krenula u obilazak svih republika nekadašnje Jugoslavije. Takođe, njenu postavku videće i građani Izraela.

Delegacija Kancelarije za ljudska i manjinska prava u posjeti Vijeću

U očekivanju bolje zaštite prava Bošnjaka

Problem neisticanja dvojezičnih tabli, neuvođenja službene upotrebe bosanskog jezika i pisma u opštini Priboj, kao i obustava finansiranja Sandžačkih novina istaknuti kao glavni problemi bošnjačke zajednice u Sandžaku.

Predsjednik Bošnjačkog nacionalnog vijeća, Esad Džudžević, primio je, u Glavnom uredu Vijeća predstavnike Kancelarije za ljudska i manjinska prava, višu savjetnicu Zoricu Novaković iz sektora za nacionalne manjine, kao i Vlada Radulovića, savjetnika u tom sektoru.

Cilj posjete je upoznavanje delegacije Kancelarije sa aktualnim problemima u radu Bošnjačkog nacionalnog vijeća, kao i planovima aktivnosti u predstojećem periodu.

Predsjednik Vijeća upoznao je Novakoviću o problemima isticanja dvojezičnih tabli, odnosno neuvođenja tradicionalnih naziva jedinica lokalne samouprave, naseljenih mesta na području Sandžaka, kao i neuvodenja službene upotrebe bosanskog jezika i pisma u Priboru. Džudžević je obavijestio predstavnike Kancelarije o pokretanju postupka sudske-pravne zaštite u svim slučajevima gdje je prekršen zakon i volja roditelja iskazana u anketi o modelu nastave, za koje je zadužena

Pravna služba Vijeća. Predsjednik Vijeća je kao primjer nebrige države Srbije o kulturnom nasleđu jedne nacionalne zajednice, naveo sudbinu Smailbegovićahana u Novom Pazaru i prijepolske Musale.

Šef Resora za visoko obrazovanje na bosanskom jeziku, Redžep Škrijelj, obavijestio je članove delegacije Kancelarije za ljudska i manjinska prava o Studiji izvodljivosti za implementaciju nacionalne grupe predmeta na državnom univerzitetu u Novom Pazaru.

Hasna Ziljkić, šef Resora za informisanje na bosanskom jeziku podsjetila je Novakoviću o prestanku finansiranja Sandžačkih novina od strane Ministarstva kulture i informisanja od decembra 2011. godine.

Sastanku su prisustvovali Redžep Škrijelj, šef Resora za visoko obrazovanje na bosanskom jeziku, Hasna Ziljkić, šef Resora za informisanje na bosanskom jeziku i Semir Gicic, koordinator za kulturu i informisanje u Glavnem uredu Vijeća.

Održan prvi akreditovani seminar za stručno usavršavanje profesora razredne nastave i nastavnika bosanskog jezika

UGlavnom uredu Bošnjačkog nacionalnog vijeća održan je prvi u nizu akreditovanih seminara za stručno usavršavanje profesora razredne nastave i nastavnika bosanskog jezika na temu: Inovativne metode, novi pravci – aktualnosti u obrazovanju i vaspitanju na jezicima nacionalnih zajednica.

Seminar je organizovalo Bošnjačko nacionalno vijeće u saradnji sa Pedagoškim zavodom Vojvodine i Centrom za metodiku iz Novog Sada. Predavač na seminaru bila je Anamarija Viček.

Seminar je otvorila Sanela Međedović, članica autorskog tima za izradu udžbenika na bosanskom jeziku i članica Odbora za obrazovanje Vijeća. Ona je pozdravila prisutne i iskazala zadovoljstvo zbog velikog broja prijavljenih nastavnika i najavila isti program u narednom periodu, kako bi bile zadovoljene potrebe nastavnika, a sve u cilju osnaživanje kompetencija profesora razredne nastave i nastavnika Bosanskog jezika za što kvalitetnije realizovanje nastave na bosanskom jeziku.

Predavač na seminaru, Anamarija

vanja na jezicima nacionalnih manjina sa posebnim osvrtom na razvoj jezičkih i govornih sposobnosti na maternjem jeziku.

Na seminaru su prikazane inovativne i kreativne metode čitanja i pisanja kroz sadržaje udžbenika u nastavi na bosanskom jeziku.

Vičekova je napravila sintezu dvije velike teme kroz radioničarski rad učesnika i dala uputstva za izradu seminarskog rada kao povratnu informaciju o efektu realizacije strulnog programa.

BNV snosi sve troškove usavršavanja

Troškove seminara će snositi Bošnjačko nacionalno vijeće a nastavnici i profesori koji su učestvovali na seminaru će biti bodovani.

Muhedin Fijuljanin, ponovo imenovan za državnog sekretara

Esad Džudžević, predsjednik Bošnjačkog nacionalnog vijeća izrazio je zadovoljstvo zbog ponovnog imenovanja Muhedina Fijuljanina, potpredsjednika Izvršnog odbora Bošnjačkog nacionalnog vijeća, za državnog sekretara u Ministarstvu prosvjete, nauke i tehnološkog razvoja. Na sjednici Vlade Republike Srbije, održanoj 14. oktobra 2013. godine donijeto je Rješenje o ponovnom postavljenju Fijuljanina za državnog sekretara.

Muhedin Fijuljanin je i u prethodnom periodu obavljao dužnost državnog sekretara u Ministarstvu prosvjete, nauke i tehnološkog razvoja, a potvrđivanje njegovog mandata i u rekonstruisanoj Vladi Srbije potvrda je njegovog veoma uspješnog rada.

Predsjednik Vijeća je rekao da povovno imenovanje gospodina Fijuljanina za državog sekretara u Ministarstvu prosvjete je garancija za nastavak kvalitetnog izvođenja nastave na bosanskom jeziku u obrazovno-vaspitnim usstanovama u Sandžaku, u skladu sa zakonom, kao i garancija za dobru saradnju Vijeća sa Ministarstvom prosvjete na ovom velikom projektu.

“Želim da izrazim uvjerenje da u procesu sudska-pravne zaštite prava Bošnjaka na obrazovanje na svom maternjem jeziku, Fijuljanin na toj funkciji će biti garancija da lokalni državni činovnici neće moći da tumače i zloupotrebljavaju ustavom i zakonom garantovana prava bošnjačkog naroda u Srbiji”, kazao je Džudžević.

Muhedin Fijuljanin je dobitnik jednog od najviših priznanja Bošnjačkog nacionalnog vijeća - Srebrne Plakete za izuzetan doprinos u ostvarivanju prava bošnjačkog naroda na obrazovanje na svom maternjem jeziku u Republici Srbiji.

Sva bol Sjeverina

Bošnjačko nacionalno vijeće povodom navršavanja 21 godine od otmice i ubistva 17 građana bošnjačke nacionalnosti, državljana SR Jugoslavije iz mesta Sjeverin, zahtjeva od Vlade Republike Srbije realizaciju programa povratka izbjeglih, raseljenih i prognanih Bošnjaka i njihov održiv opstanak i život, kao i podizanje dostoјnih spomenobilježja žrtvama u Sjeverinu, te pravičnu materijalnu naknadu njihovim porodicama.

22. oktobra 1992. godine u ranim jutarnjim satima, iz radničkog autobusa na liniji Sjeverin – Priboj u mjestu Mioče, izvedeno je 16 radnika Bošnjaka, koji su putovali na posao u priboske kolektive. Otmicu su izvršila lica u uniformama sa srpskim obilježjima. Oteti su istoga dana odvedeni u Višegrad, na teritoriju BiH, gdje su, na obali Drine, mučeni, sjećeni noževima, mrtvi kamenovani a potom bačeni u Drinu.

Za ovaj zločin, Okružni sud u Beogradu osudio je na po 20 godina zatvora Milana Lukića i Olivera Krsmanovića (oboje u odsustvu), a Dragutina Dragičevića i Đorđa Ševića na po 15 godina zatvora. Lukić je nakon što je uhapšen u Argentini u Haškom tribunalu osuđen na doživotnu kaznu zatvora za zločine u Višogradu.

Ustavni sud Srbije je utvrdio da je članovima porodica žrtava ratnog zločina iz Sjeverina povrijeđeno pravo na suđenje u razumnom roku u postupku za naknadu štete koji je Fond za humanitarno pravo (FHP) u njihovo ime pokrenuo 2007. godine protiv Republike Srbije. Istom odlukom, Ustavni sud Srbije je svakom od 22 podnosioca žalbe dodijelio naknadu u iznosu od po 600 evra.

Evropski parlamentarci u Beogradu

Predsjednik Bošnjačkog nacionalnog vijeća, Esad Džudžević susreo se sa članovima Evropskog parlamenta, Podkomiteta za ljudska prava u Domu Narodne skupštine u Beogradu gdje je razgovarao o položaju i ostvarivanju prava Bošnjaka u Republici Srbiji, a naročito o postupcima sudsko-pravne zaštite građana-roditelja u onim obrazovno vaspitnim ustanovama u Novom Pazaru, Sjenici i Prijepolju gdje nije počela nastava na bosanskom jeziku, u skladu sa zakonom i rezultatima sprovedene ankete.

Delegacija Podkomiteta Evropskog Parlamenta ima sastanke na najvišem nivou sa predstvincima Vlade i Parlamenta iz relevantnih sektora 28. i 29. oktobra, a planiran je sastanak i razmjena mišljenja sa predstvincima savjeta nacionalnih zajednica.

Predsjednik Vijeća pozvan je od strane Potpredsjednice Komiteta EP gospođe Barbare Lohbiler gdje je zajedno sa predstvincima nacionalnih savjeta govorio o pitanjima od interesa u vezi predstojećih izbora za Savjete nacionalnih manjina, pristupa elektronskim i pisanim medijima, i zastupljenosti manjinskih zajednica pri lokalnoj i centralnoj vlasti.

Džudžević je u razgovorima ukazao na nejednak položaj manjina u Sandžaku, Preševskoj dolini i centralnoj Srbiji u odnosu na položaj manjina u Vojvodini. Predsjednik Vijeća je iskazao i nezadovoljstvo učešćem Bošnjaka u sudstvu, policiji, tužilaštvu i u republičkim institucijama koje imaju sjedište na nivou lokalnih samouprava. Džudžević je tražio podršku od članova Evropskog parlamenta da se zaustavi promjena zakona od strane Ustavnog suda Republike Srbije.

Na sastanku su prisustvovali članovi Evropskog parlamenta Barbara Lochbihler, Laszlo Tokes i Marcin Gasiuk, a ispred Delegacije Evropske unije Luca Bianconi, Yolanda San Jose, Godana Arackic Nikolic, Ana Milenić, Ramunas Janusaukas i Aleksandar Đorđević.

Direktor nevršenjem dužnosti uskratio učenicima da pohađaju nastavu na maternjem jeziku

Pravna služba Bošnjačkog nacionalnog vijeća podnijela je, danas, Osnovnom javnom tužilaštvu u Novom Pazaru krivičnu prijavu protiv Edina Dugopoljca, direktora osnovne škole "Stefan Nemanja" u Novom Pazaru jer je nevršenjem svoje službene dužnosti teže povrijedio pravo učenika da pohađaju nastavu na maternjem jeziku.

Dugopoljac je u periodu od 02. septembra do 03. oktobra 2013. godine, suprotno propisima o upotrebi jezika i pisma manjinskih nacionalnih zajednica uskratio učenicima prvog i petog razreda Osnovne škole „Stefan Nemanja“ da pri ostvarivanju svog prava na obrazovanje na maternjem jeziku koriste svoj jezik i pismo jer nije u skladu sa zakonom organizovao nastavu na bosanskom jeziku za učenike čiji roditelji su se u anketi sprovedenoj u periodu od 01. aprila do 01. septembra izjasnili da žele da njihova djeca pohađaju nastavu na bosanskom jeziku, čime je prijavljeni izvršio krivična djela zloupotreba službenog položaja iz čl. 359. st. 1. u sticaju sa krivičnim djelom povreda prava upotrebe jezika i pisma iz čl. 129. Krivičnog zakonika Republike Srbije.

Bošnjačko nacionalno vijeće je, inače, već uputilo Osnovnom javnom tužilaštvu u Novom Pazaru i Prijepolju krivične prijave protiv odgovornih lica u Školskim upravama u Kraljevu i Užicu i šefa Grupe za stručno-pedagoški nadzor u Novom Pazaru, zbog zloupotrebe službenog položaja u sticaju sa krivičnim djelom povrede prava upotrebe jezika i pisma.

Članovi Stalne komisija Bošnjačkog nacionalnog vijeća za praćanje kvaliteta nastave na bosanskom jeziku posjetit će osnovne i srednje stručne škole u Prijepolju u ponedjeljak, 6. oktobra 2013. godine, kako bi utvrdili da li nastava na bosanskom jeziku počela u prijepoljskim obrazovno-vaspitnim ustanovama, u skladu sa zakonom, ispunjenim uslovima i voljom roditelja.

Članovi Stalnih komisija BNV za praćenje kvaliteta nastave na bosanskom jeziku su već napravile analizu stanja u svim školama u Sandžaku u prvom mjesecu održavanja nastave i konstatovali da se proces nastave na bosanskom jeziku, zahvaljujući Ministarstvu prosvjete i Bošnjačkom nacionalnom vijeću, odvija u 35 obrazovno-vaspitnih ustanova, u 184 odjeljenja, a nastavu na bosanskom jeziku pohađa 3 809 učenika bošnjačke nacionalnosti.

Bajramska čestitka predsjednika BNV

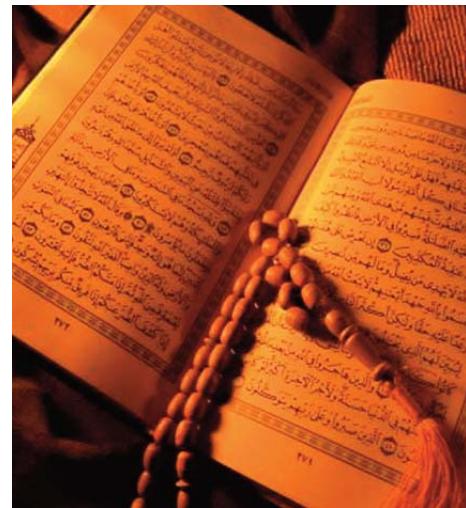
Povodom nastupajućeg vjerskog i kulturnog blagdana sandžačkih Bošnjaka, Kurban-skog Bajrama, predsjednik Bošnjačkog nacionalnog vijeća Esad Džudžević uputio je bajramsку čestitku:

Želim u ime Bošnjačkog nacionalnog vijeća i u svoje lično ime da svim Bošnjacima i ostalim narodima Islamske vjere u našoj zemlji i bošnjačkog dijaspori poželjam mubarek bajramske blagdane.

Neka Vam Bajram protekne u zdravlju i dobrom raspoloženju i neka učvrsti vašu

vjeru, dobrosusjedsku toleranciju i uzajamno uvažavanje i poštovanje, a svima donese ličnu i porodičnu sreću, ljubav i blagostanje.

Posebno ovom prilikom izražavam zadovoljstvo zbog početka izgradnje nacionalnog konsenzusa i zajedništva Bošnjaka koji se temelji na procesu političke stabilizacije i obnovom bošnjačkog školstva u Sandžaku, kao ključnom faktoru integracije bošnjačkog naroda, sa svojim punim nacionalnim i kulturnim identitetom, u sve državne i društvene strukture.

Ministarstvu kulture i informisanja ponuđen partnerski odnos

Predsjednik Bošnjačkog nacionalnog vijeća, Esad Džudžević i šef Resora za bošnjačku kulturu Vijeća, Mustafa Baltić održali su, danas, sastanak sa ministrom kulture i informisanja Ivanom Tasovcem u Beogradu.

Predsjednik Vijeća je na sastanku iznio probleme u ostvarivanju prava

Bošnjaka u oblasti kulture i informisanja, a posebno se odnosilo na umanjenje budžeta i probleme oko finansiranja manifestacija Festival sandžačke sevdalinke (FESS), Sandžačke književne susrete (SAKS) i Smotra bošnjačkih narodnih igara (SBONI) i umanjenje budžeta za izdavanje časopisa Bošnjačka riječ.

Džudžević je obavijestio ministra

Tasovca da je Vijeće donijelo Odluku o utvrđivanju pokretnih i nepokretnih dobara od posebnog značaja za bošnjačku nacionalnu zajednicu.

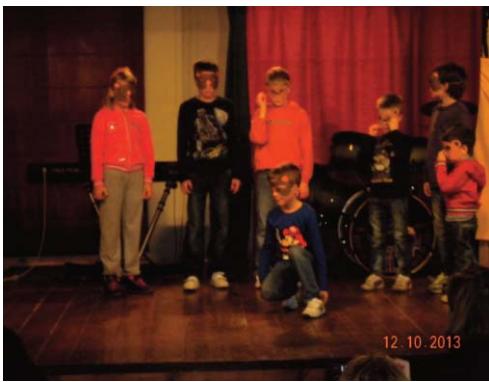
Na sastanku je bilo razgovora o Odluci o utvrđivanju ustanova i manifestacija od posebnog značaja za očuvanje nacionalnog identiteta Bošnjaka u Srbiji. Delegacija Vijeća je akcenat stavila na obnavljanje nedjeljnika Sandžačke novine, koje je Ministarstvo kulture i informisanja godinama sufinansiralo, kao i na inicijativu za formiranje Redakcije na RTS-u za programe na jezicima nacionalnih manjina u Srbiji.

Mustafa Baltić, šef Resora za bošnjačku kulturu je u razgovoru sa ministrom ponudio Ministarstvu kulture i informisanja da Zavod za kulturu sandžačkih Bošnjaka stavi u funkciju tako što će Vlada Republike Srbije na prijedlog Ministarstva kulture preuzeti suosnivačka prava nad Zavodom, čime će pokazati želju za partnerskim odnosom sa Vijećem i Bošnjacima u cijelini.

Sastanku su prisustvovali i predstavnici bugarskog i romskog nacionalnog savjeta

Priredbe posvećene deci

Svakog oktobra Udruženje Slovenaca "Triglav" iz Subotice i Slovenačka kulturna zajednica "France Prešeren" iz Niša organizuju susret dece –pripadnika slovenačke nacionalne manjine u Srbiji. Na kulturnoj priredbi "Mavrica" u Subotici i kvizu znanja u Nišu deca pokazuju koliko je njihovo poznavanje slovenačkog jezika, književnosti i kulture. Ove priredbe su ujedno i prilika da se oni međusobno bolje upoznaju i da učvrste poznanstva.

Društvo Slovenaca "Triglav" bilo je i ovog oktobra domaćin sada već tradicionalne "Mavrice" (Duge), kako je nazvan susret dece iz slovenačkih udruženja u Srbiji, na kojem recitacijama, pevanjem i igrom pokazuju koliko poznaju slovenački jezik. U Suboticu su ove godine u pratnji učiteljica i predstavika udruženja došla deca iz Novog Sada, Niša, Vršca, Zrenjanina i Beograda. Svojim nastupom su obogatili program učenici Druge osnovne škole iz Celja i celjski Oktet 9, koji su gostovali kod svojih vršnjaka, a svoje umeće i talenat su predstavili na turneji po Srbiji.

Učesnike priredbe pozdravili su zamenik ambasadora Republike Slovenije Milan Predan i predsednik Nacionalnog saveta slovenačke nacionalne manjine Željko Kljun. Srdačni domaćini na čelu sa predsenikom društva Triglav, Igorom Raceom, i ovog puta su decu po završetku

priredbe obradovali posetom konjušnici Kelebije.

Slovenačka kulturna zajednica "France Prešeren" iz Niša je krajem oktobra organizovala već peti po redu Kviz znanja za decu. U Nišu se ove godine okupilo osam ekipa iz Beograda, Novog Sada, Zrenjanina, Subotice, Vršca, Kruševca i Niša. Ove godine kviz je svojim dolaskom uveličao eminentni slovenački glumac Pavle Ravnohrib, koji je inače u Sloveniji prepoznatljiv po ulozi najvećeg slovenačkog pesnika Franca Prešerna.

Prisutne su pozdravili pored predsednika slovenačke zajednice iz Niša Ivica Grudena i Tatjana Jurković iz Ministarstva za obrazovanje, nauku i sport Republike Slovenije, Eva Jurman iz Zavoda za školstvo Republike Slovenije, konzul Marko Polajžar iz Ambasade Republike Slovenije u Srbiji, kao i predsednik Nacionalnog saveta slovenačke nacionalne manjine Željko Kljun.

Naglašen je značaj očuvanja nacionalnog identiteta kroz organizovanje dopunske nastave slovenačkog jezika i kulture u dijaspori, koju organizuju Ministarstvo za obrazovanje, nauku i sport Republike Slovenije i Zavod za školstvo Republike Slovenije. Posebne pohvale su upućene učiteljicama koje drže nastavu slovenačkog jezika, pre svega za njihov trud, kao i zbog uspešnog povezivanja i upoznavanja dece slovenačkog porekla u Srbiji.

Milena Spremo

Novinsko izdavačka ustanova „Bunjevački informativni centar“ proslavila izdavanje stotog broja „Bunjevačkih novina“

Jubilej vredan pažnje

Imajući u vidu značaj informisanja naroda na svom maternjem jeziku, Bunjevački nacionalni savet je 2005. godine osnovao NIU „Bunjevački informativni centar“, kao svoju prvu instituciju, a prvi zadatak i posao odnosio se na izdavanje „Bunjevačkih novina“, kao informativno-političkog glasila. Proteklog meseca čitaoci ovog lista imali su priliku u svojim rukama držati stoti broj novina, pa i prisustvovati proslavi u povodu tog jubileja, koji je održan 14. oktobra.

Kako su se ređali brojevi „Bunjevačkih novina“, tako se razvijao i Bunjevački informativni centar, o čemu je tom prilikom govorio i Mirko Bajić, direktor BIC-a.

- „Bunjevačke novine“ su samo deo poslova u Bunjevačkom informativnom centru. Prošlo je dosta vremena u kojem smo BIC mogli razvijati kao ustanovu u pogledu informisanja, ne samo putom pisanih, već i elektronskih medija, pa tako danas imamo osam zaposlenih radnika, koji pored novina rade i u radio produkciji, a ono na čemu posebno radimo i razvijamo jeste Internet prezentacija, svesni da je budućnost manjinskih medija u Internet prezentacijama, on-line izdanjima i elektronskom sistemu medija, ne zapostavljajući pri tome pisane medije, istakao je Bajić.

Pored mesečnika „Bunjevačke novine“, izdaje se i dečiji list „Tandričak“, izašlo je i nekoliko publikacija. Kad je reč o informisanju, „BIC“ se razvijao i u elektronskim medijima, pa tako danas u sopstvenoj produkciji realizuje radio emisije koje se emituju na talasima Radio-televizije Vojvodine, Radio Sombora, Radio Subotice i Radio Trenda u Bačkoj Topoli, a kako je istakao i direktor Centra u poslednje vreme velika pažnja posvećuje se Internet prezentaciji.

Prvi list na bunjevačkom jeziku štampan je 1870. godine

i od tada pa do danas ovo je prvi put da je jedan list, u ovom slučaju „Bunjevačke novine“, štampan u kontinuitetu u sto brojeva.

- Ovo je stoti broj i sto meseci kako u kontinuitetu izlaze „Bunjevačke novine“ i svake bunjevačke novine, i ove i one koje je izdavala Bunjevačka matica i one ranije koje su izlazile su zapravo izdanak onih iz Kaloče iz 1870. od biskupa Ivana Antunovića, što mi je naravno velika čast, zadovoljstvo i veliki zadatak, istakla je urednica novina, mr Suzana Kujundžić Ostojić.

Na proslavi obeležavanja stotog broja „Bunjevačkih novina“, na kojoj su prisutni bili čitaoci, saradnici, predstavnici bunjevačkih institucija, Grada i Pokrajine, skupu se obratio Radoslav Petković, podsekretar Pokrajinskog sekretara za kulturu i javno informisanje, na čiju adresu je takođe stigla pozivnica.

- Na toj pozivnici čitao sam rečenice jednog lepot „lipog“ jezika i to je deo onoga čime se svi mi u Vojvodini ponosimo, ali to nije dovoljno, to je nešto na čemu moramo uvek raditi, nastojati da toga bude još više. Mislio sam tada, gledajući pozivnicu, kako bunjevački jezik ulepšava bogatstvo Vojvodine, kao jezik Pokrajine, doprinosi lepot raznolikosti i koliko često nismo ni svesni značaja postojanja ovakvih institucija kao sto je Bunjevački informativni centar. Stoti broj „Bunjevačkih novina“ znači da je to već jedna ozbiljna institucija i list koji čitaocima, sa svojim novinarima, saradnicima koji ulažu trud i napor da obaveštavaju ljudе i vrše svoj posao kao novinari, u isto vreme doprinose i zastupljenosti jednog jezika i bogatstvo Vojvođanske kulture. Ubeđen sam da će Pokrajinski sekretar nastaviti i dalje da podržava jer to jeste i politika Sekretarijata i politika Pokrajine, rekao je Petković.

„Bunjevačke novine“ mesečno se, između ostalih, šalje i na adresu Gradske kuće u Subotici, pa je među gostima

na proslavi bila prisutna i Maria Kern Šolja, predsednica Skupštine Subotice, koja je tom prilikom čestitala na značajnom jubileju.

- Kao predsednica Skupštine, sa jedne strane, i kao član jedne nacionalne manjine sa druge strane, verujte da jako dobro znam šta znači očuvanje sopstvenog jezika i na tome vam posebno čestitam, na vašem istrajanju što svoj jezik želite da sačuvate i posebno na vašim težnjama da dobijete pravo da imate jezik. Uvek smo u Subotici ponosni što smo multinacionalna sredina, i ovo je dobar primer i meni je posebno draga da to živi i u pravom smislu, da ne govorimo samo o tome, nego da i prisustvujemo tome, kao što je jubilej „Bunjevačkih novina“, istakla je tom prilikom predsednica Skupštine Subotice.

Prvi list na bunjevačkom jeziku štampan je 1870. godine i od tada pa do danas ovo je prvi put da je jedan list, u ovom slučaju „Bunjevačke novine“, štampan u kontinuitetu od sto brojeva, što je istakla i urednica novina mr Suzana Kujundžić Ostojić.

Jezik je jedan od osnovnih pokazatelja nacionalnog identiteta, a u cilju informisanja na bunjevačkom jeziku, 2005. godine Bunjevački nacionalni savet osnovao je Novinsko izdavačku ustanovu - BIC. Da bi danas mogli čitati „Bunjevačke novinane“ bilo je potrebno mnogo rada i strpljenja da se Informativni centar osnuje, što u vreme pre osam godina, kad se tek oformio i počeo sa radom Bunjevački nacionalni savet, nije bilo nimalo lako. U to

vreme, predsednik BNS bio je Nikola Babić, koji je zajedno sa svojim saradnicima uradio mnogo za BIC. Shodno tome, njemu je prilikom obeležavanja stotog broja novina uručena zahvalnica.

- Izuzetno sam počastovan sa ovim priznanjem. To je nešto što je meni za ovih deset godina kako sam angažovan u radu Nacionalnog saveta jedno veliko priznanje, ali bi nagnacio da se ovo priznanje ne odnosi samo na mene, jer su u stvaranju i oblikovanju Bunjevačkog informativnog centra tadašnji članovi Nacionalnog saveta, a bilo ih je većina koji su uzeli učešća u tom radu, dalo veliku podršku i to smo vrlo sistematski, možda i godinu dana radili, pripremali sve dok nismo dobili registraciju i sa tom registracijom u julu 2005. godine, na naše veliko zadovoljstvo dobili i prvi broj naših „Bunjevačkih novina“.

Ono za šta mi je posebno draga jeste da bunjevačka zajednica sada prvi put može reći da je imala i ima svoje sredstvo informisanja, svoje novine, jer sto brojeva nije zabeleženo ni u daljoj ni u skoroj prošlosti, kazao je Nikola Babić, jedan od najzaslužnijih ljudi u osnivanju BIC-a.

Dotacija Bunjevačkog nacionalnog saveta Bunjevačkim novinama

Za još uspešniji rad Povodom izlaska 100. broja „Bunjevačkih novina“ i Bunjevački nacionalni savet dotirao je jedan iznos sredstava, a o čemu se zapravo radi doznali smo od mr Suzane Kujundžić Ostojić, predsednice Privremenog organa uprav-

ljanja u Bunjevačkom nacionalnom savetu.

- Bunjevački nacionalni savet je osnivač BIC-a i kao takav dobio je po osnovu pokrajinskog konkursa sredstva da obnovi tehniku, pa ako kažemo da je sto brojeva rađeno na

jednim te istim računarima, znači da je pravo vreme da se to obnovi, što mi je veliko zadovoljstvo. Naravno tu nećemo stati, već ćemo i druge bunjevačke institucije pomoći na određeni način, istakla je predsednica Poubns.

Inicijativa iz bugarske stranke neozbiljna i neutemeljena u bugarskoj nacionalnoj manjini

Pripadnici bugarske nacionalne manjine iz Srbije naseljeni na području na koje pretenduju nacionalisti iz Sofije smatraju da deklaracija o proširenju izneta u Sobranju nije realna niti ozbiljna.

Predsednik Nacionalnog saveta manjine Zoran Petrov naglašava da inicijativi stranke Ataka ne treba pridavati veliki značaj.

- *Srbija sa Bugarskom već godinama ima dobru diplomatsku i ekonomsku saradnju, a Sofija je jasno rekla da će našoj zemlji da pomogne na putu ka Evropskoj uniji -* objašnjava Petrov. -

Inicijativa ove stranke je nepotrebna i bez razloga unosi pomenjnu. Bugarsku manjinu, kao i ostale građane Srbije, zanimaju pitanja boljeg života i standarda.

Sličan stav deli i Vladimir Zaharijev, predsednik opštine Bosilegrad, u kojoj 75 odsto stanovništva čine Bugari. On napominje da je mapa Atake, koja ovaj deo Srbije smešta u Bugarsku, neozbiljna i neutemeljena u narodu ovog kraja.

Sednica Upravnog odbora Nacionalnog saveta bugarske nacionalne manjine

Na sastanku Izvršnog odbora Nacionalnog saveta bugarske manjine u Srbiji razmatran je finansijski izveštaj za period januar - septembar 2013.g., kao i zahtevi za finansijsku pomoć i podršku, nekima lica, organizacija i institucija. Jedna od tema razgovora bila je situacija u NIU "Bratstvo", pošto je na oposlednjem sastanku doneta odluka o tome da se Nacionalni savet još jednom obrati nadležnim institucijama u cilju pronaalaženja odgovarajućeg rešenja, izjavila je predsednikca Izvršnog odbora, Danijela Pejčev Kostov. Ona je istakla da se rešenje problema još uvek ne nazire, jer nadležne institucije prebacuju problem jedni na druge. Izveštaj o tome šta je urađeno u periodu između dva sastanka, predstavio je predsednik Nacionalnog saveta Zoran Petrov.

„Trace group hold AD“ iz Sofije u poseti Dimitrovgradu

Dimitrovgrad je posetila delegacija kompanije „Trace group hold AD“ iz Sofije, predvođena profesorom Nikolajem Mihajlovićem, predsednikom saveta direktora kompanije.

Neke od tema razgovora sa predsednikom opštine Dimitrovgrad Nebojšom Ivanovim bile su postavljanje biste bugarskog revolucionara Vasil Levskog i investicije u opštini Dimitrovgrad. U sastavu delegacije vodeće bugarske kompanije u oblasti putne infrastrukture bio je i akademski vajar, profesor Valentin Starčev. Bugarska kompanija u Srbiji gradi 2 deonice na Koridoru 10 od Niša ka Makedonskoj granici.

Međunarodna biciklistička vožnja protiv trgovine ljudima

Medunarodna nevladina organizacija „Kampanja A21“ koja je posvećena ukidanju ropstva i borbi protiv trgovine ljudima, organizovala je biciklističku vožnju "Freedom challenge" na relaciji Sofija-London, jednom od putnih pravaca, koji se najviše koristi za transport žrtava trgovine ljudima. Deset biciklista različitih nacionalnosti krenuo je u nedelju 6. oktobra iz Sofije i za 11 dana stigao do Londona. Start trke iz Sofije zakazan je bio u 12:30 časova po lokalnom vremenu, a učesnici ekspedicije prešli oko 15:00 časova.

Predsednik opštine i njegov zamenik imali su nekoliko sastanaka u Beogradu

Predsednik opštine Dimitrovgrad Nebojša Ivanov i njegov zamenik Zoran Petrov, sastali su se u Beogradu sa predstavnicima Vlade Republike Srbije. Prvi sastanak je bio na temu položaja nacionalnih manjina u Srbiji, na kome je zamenik predsednika opštine i predsednik Nacionalnog saveta bugarske nacionalne manjine u Srbiji Zoran Petrov, potencirao težak ekonomski položaj Bugara u Srbiji i probleme u oblastima obrazovanja i informisanja.

Predsednici opštine i Nacionalnog saveta Nebojša Ivanov i Zoran Petrov prisustvovali su i sastanku na kome je bilo reči o otvaranju malograničnog prelaza Petačinci, na granici između Srbije i Bugarske. "Svi učesnici radnog sastanka saglasili su se da je za otvaranje prelaza neophodna izgradnja regionalnog putnog pravca Trnski Odonovci-Petačinci, za šta bi, po predračunu, trebalo obezbediti oko milion i po eura." – izjavio je Ivanov.

Nešto ranije, oni su se sastali i sa ministrom regionalnog razvoja i lokalne samouprave Igorom Mirovićem. Sastanak je organizovala Nacionalna alijansa za lokalni ekonomski razvoj, a tema razgovora je bila eventualna podrška ministarstva u realizaciji projekata. Prema rečima Ivanova, ministar Mirović je obećao pomoći u delu

uredjenja radnih zona „Gradina“ i „Beleš“, kao i u rekonstrukciji regionalne putne mreže u opštini Dimitrovgrad. Nacionalna alijansa za lokalni ekonomski razvoj je bila organizator još jednog sastanka lokalnih lidera iz Dimitrovgrada u Beogradu, ovog puta sa ministarkom energetike, razvoja i životne sredine Zoranom Mihajlović. Sastanku su prisustvovali i predstavnici svih članova i partnera NALED-a, a teme su bile razvoj energetskog sektora, unapređenje energetske efikasnosti i zaštite životne sredine i stvaranje boljih uslova za ulaganje u obnovljive izvore energije.

„Rasprodaja snova“ u finalu DOPS FESTA u Jagodini

Dečiji ansambl teatra „Hristo Botev“ predstavom „Rasprodaja snova“ po tekstu Elizabete Georgijev, u režiji Delče Gigova, bio je među pet najboljih u kategoriji dečjih predstava, u konkurenciji 26 predstava za decu i mlade iz Srbije i Bosne i Herce-

govine na četvrtom DOPS FEST-u Jagodini.

Predstave je ocenjivao tročlanji žiri, čiji je predsednik bio poznati glumac Aljoša Vučković.

Početkom meseca mladi dimitrovgradski glumci sa isto predstavom,

učestvovali su u Prokuplju na festivalu za decu „Lektirić fest“ gde su osvojili tri nagrade, a pre dve nedelje u Sevljevu u Bugarskoj, su dobili specijalnu nagradu za najbolju predstavu na međunarodnom festivalu za mlađe „Carolija pozorišta“.

Počela dečja nedelja

Obeležavanje dečije nedelje pod motom „Slušajte mama i tata, želim sestru il' brata“, osnovci su započeli svečanom sednicom Učeničkog parlamenta u sali Skupštine opštine. Tokom trajanja dečje nedelje do 13. oktobra, održane su brojne aktivnosti učenika, sportsko-obrazovnog i zabavnog karaktera.

Drugi dan je bio posvećen knjizi i čitanju kroz „Ilgokaz“ i književni matine „Iz Betine kuhinje“, a deca iz vrtića su bojila jesen i njene darove. Niži razredi osnovne škole i predškolari napravili su tradicionalni maskenbal, a prisutni su mogli da vide i prodajnu izložbu radova nastalih u letnjim radionicama biblioteke. Za simbolične iznose mogli su da se kupe radovi iz akcije „Srce – srcu“.

Trećeg dana Dečje nedelje, prvaci su se družili sa predškolarcima i upoznali ih sa obavezama koje iz čekaju u školi. Tokom popodneva za osnovce su bila organizovana sportska takmičenja u fudbalu, košarci i odbojci, a za one malo starije u prostorijama Narodne biblioteke od 18:00 časova - književno veče, na temu „Naši đaci – knjižki vilenjaci“.

Četvrtog dana u osnovnoj školi u selu Željuša, organizovan je maskenbal, dok su se učenici od prvog do četvrtog razreda centralne škole družili sa piscima za decu. U sportskom centru Park je održan tradicionalni jesenji kros za predškolce i osnovce, kroz simboličnu „Trku za srećnije detinjstvo“, u organizaciji Crvenog krsta, a televizija Caribrod premijerno je emitovala emisiju za decu „Poponajci“.

Petog dana Dečje nedelje prvaci su primljeni u Dečiji savez na svečanosti pod nazivom „Dobrodošlica“. Za učenike od petog do osmog razreda u školi je organizovan maskenbal-igranka, a najboljim učenicima su uručene nagrade za izuzetne rezultate.

Prvi poslovni forum u Skupštini grada Novog Sada

Solunom grade mostove saradnje

Poslovni forum "Investicije i razvoj - mogućnosti saradnje", prvi po redu, održan je u Skupštini grada Novog Sada, a učestvovali su predstavnici Novog Sada i Soluna, univerziteta, sajmova i organizacija koje okupljaju privrednike i ekonomiste.

Predsednik Skupštine grada dr Siniša Sević rekao je da je ideja održavanja foruma upoznavanje ljudi iz Soluna i Novog Sada, Vojvodine i severne Grčke.

– Na početku smo pristupnih pregovora sa Evropskom unijom i u takvom ambijentu želimo da upoznamo privrednike, kao i one koji se bave organizacijom sajamskih manifestacija, profesore i saradnike novosadskog i solunskog univerziteta – kazao je Sević. Dodao je da će forum približiti ljude koji se bave privredom i koji će moći da pronađu zajednički interes da investiraju i rade.

Na forumu se razgovaralo o obrazovanju, međunarodnim sajamskim izložbama, Privrednoj komori, ulozi lokalnih i regionalnih vlasti u privrednom razvoju i investiranju u Novi Sad. Organizovali su ga Skupština grada Novog Sada i Nacionalni savet grčke nacionalne manjine u Srbiji.

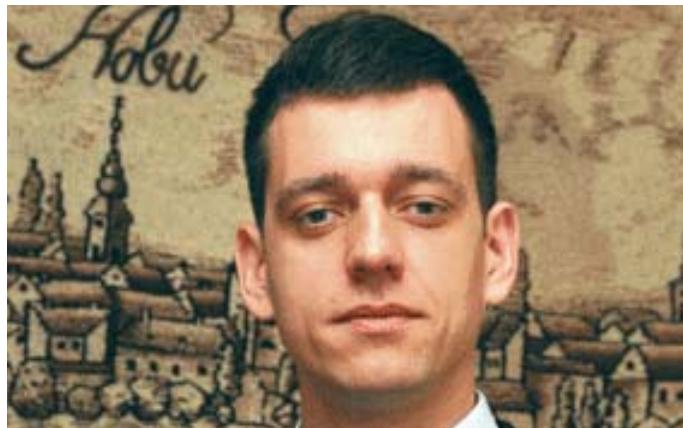
Predsednik Nacionalnog saveta grčke nacionalne manjine u Srbiji Hristos Aleksopoulos je istakao da u današnjim teškim ekonomskim vremenima treba stvoriti priliku u proizvodnom potencijalu dva regiona.

– Cilj razgovora je da se promovišu i stvore uslovi koji će omogućiti buduće investicije u oba regiona – rekao je

Aleksopoulos.

U okviru foruma Sević je otvorio izložbu "Grci i Cincari starog Novog Sada", koja je postavljena u foajeu Skupštine, a sugrađani će moći da je pogledaju u naredne tri nedelje. Takođe, održana je i promocija knjige "Jelini starog Novog Sada kao deo grčke dijaspore" autora Miroslava Jovićina.

Miroslav Ilić, potpredsednik Skupštine grada Novog Sada

– Pre svega pozdravljam inicijativu predsednika Saveta grčke nacionalne manjine Hristosa Aleksopulosa i predsednika Skupštine grada prof. dr Siniše Sevića da se održi prvi poslovni forum pod nazivom "Investicije i razvoj - mogućnosti saradnje". Promocija knjige je nastavak današnjeg foruma na kome su učestvovali predstavnici našeg grada i privrednici Soluna - izjavio je zamenik predsednika Miroslav Ilić i podsetio da je spoljnotrgovinski bilans Srbije i Grčke samo 350 miliona evra, što je nedopustivo jer smo mi jednostavno upućeni jedni na druge kao zemlje jugoistočnog evropskog regiona.

Završena konferencija na Kosta Navarinu

"Jednom regionu, jedna planeta"

Poruku optimizma na konferenciji u organizaciji regije Peloponez u Kosti Navarino, preneo je predsednik grčkog nacionalnog saveta dr med. Hristos Aleksopoulos.

Vladu i premijera Antonisa Samarasa zastupa ministar za razvoj Costis Hadjidakis. Ministar je u svom obraćanju, između ostalog rekao je da se novi ESPA resurs za upravljanje regionima značajno povećao. Tako će i uloga regionalnih guvernera, koji će biti izabrani na narednim lokalnim izborima biti unapređena .

Od strane vlade na konferenciji prisustvovali su i ministar unutrašnjih poslova Janis Mihelakis i pomoćnik ministra finansija i ministar sporta Mavraganis i Adrijana, Australijski i ambasador Kine , i izabrani predstavnici Grka iz celog regiona.

Otvarač konferenciju gospodin Hatzinikolaou govorio je o Grcima , naglašavajući da ukoliko se o Grčkoj sudi

kao o Grcima, bili bi najkonkurentnija ekonomija , ako bi Grci bili kao Grčka, bili bi ćelija kreativnosti i solidarnosti.

On je napomenuo da je razlika između Grčke i helenizma u stvari prava kriza i mora se staviti tačka na razlaz Grka od svoje države. Govoreći o regionu , izjavio je danas da je razvoj počinje od njih, ali nažalost, živimo u senci države centralizovane, birokratske i neefikasne.

Predavači su bili ugledni građani u inostranstvu, dobrodošle su primedbe u regionu Peloponeza od Petrosa Tatoulisa . Postupak je otvorio poznati novinar i urednik Nik Chatzinikolaou , koji je bio i koordinator događaja. Posebno su govorili Grigorije Stefanopoulos, Artemida Simopoulou Kostas Makris, Radost Nikolopoulou Periklis Papadopoulos i osnivač ellines.com, Kris Barlas, Iro Tsimpris i Džordž Tsipidis.

Periklis Papadopoulos, profesor i direktor Centra kosmičkog inženjeringu, na Državnom univerzitetu San Hoseu u Kaliforniji - istraživač u Ames Centru NASA (SAD), govorio je o svemirskoj tehnologiji i svemirskom turizmu.

Kako je navedeno, u 2014., možda na Božić , počeće prvi letovi u svemir. Za prostor leteće kapije Kalamata je jedinstvena tačka za lansiranje ili za aerodrom. Grčka je jedino mesto u Evropi koje ima ove kvalitete.

"Mi smo možda više nego ikad blizu svemirskog turizma, ali ne možete imati prostor bez konvencionalnog turizma i turističke infrastrukture," istakao je gospodin Papadopoulos . Zatim je predstavio prvu grčku svemirsku misiju, u februaru 2013 , koja će ostati u orbiti oko Zemlje.

Sećanje na hrabrost i prijateljstvo

Održan pomen na grčkom groblju u Pirotu

Jedini spomenik grčkoj vojsci u Srbiji nalazi se u Pirotu. I dok je kod nas dobro poznato da u Grčkoj postoji srpsko groblje vojnika stradalih u Prvom svetskom ratu, malo ko zna da se u Pirotu nalazi grčko groblje na kome su sahranjeni borci iz zemlje s blagom klimom, koja je mahom pokosila jaka zima između 1918. i 1919. godine.

Načelnik generalštaba Vojske Srbije general Ljubiša Diković i načelnik Generalštaba Vojske republike Grčke general Mihail Kostanakos danas su položili vence i cveće

na Grčkom i srpskom vojničkom groblju.

Venac je položio i Grcki Nacionalni savet.

Opelo za ratnike Prvog svetskog rata služio je vladika niški gospodin Jovan uz sasluženje srpskih i grčkih sveštenika. Komemoracija je organizovana povodom 95 godina od probroja Solunskog fronta.

General Kostankos je rekao da je dirnut što se nalazi na ovom mestu, u Pirotu, u Srbiji u zemlji prijatelja.

“Ovo mesto predstavlja veliku simboliku za dve zemlje i dva prijateljska naroda. Posle krvavih sukoba i krvoprolacha tokom Prvog svetskog rata, mi danas sa prijateljskom Srbijom radimo na blagostanju u udruženoj Evropi. Zahvalan sam Pirochancima i porodicama Surlandžis, koji se brinu o ovim spomenicima- rekao je general Kostanakos.

General Ljubiša Diković je rekao da je davanje pomena našim i grčkim hrabrim vojnicima uzvišen čin. Na Grčkom vojničkom groblju u Pirotu, sahranjeni su ostaci 358 oficira, podoficira i vojnika, koji su se pri kraju Prvog svetskog rata našli u okolini Pirotu, gde ih je pokosila zima, ali i bolest.

Pored spomenika Grčkoj vojsci nalazi se i spomenik srpskim vojnicima sa imenima 7.610 Piročanaca - ratnika koji se nisu vratili iz Prvog svetskog rata.

SPORAZUM AP VOJVODINE I ZAKARPATSKE OBLASTI UKRAJINE

POČETAK RUSINSKE REGIONALNE INICIJATIVE

I. Sabadoš
M.Zazuljak

Pored potisanog Sporazuma sa Zakarpatskom oblasti, intenzivno se priprema i sličan dokument sa Prešovskim samoupravnim krajem u Slovačkoj

Na međunarodnom planu, prioritet u 2014. godini biće i sporazumi sa regijama u Poljskoj i Mađarskoj gde žive pripadnici rusinske zajednice. Značajno je da su to države članice Evropske unije, te sporazumi sa njihovim regionima otvaraju mogućnost lakšeg pristupa evropskim fondovima namenjenim međuregionalnoj saradnji. Trenutno je na prvom mestu Gimnazija u Ruskom Krsturu, jedina srednja škola sa nastavom na rusinskom jeziku u svetu

Najznačajniji događaj u rusinskoj zajednici ove jeseni je potpisivanje Sporazuma o međuregionalnoj saradnji između Autonomne Pokrajine Vojvodine i Zakarpatske oblasti u Ukrajini, koji je, nakon što ga je 11. septembra prihvatile Vlada Vojvodine i potpisao vojvođanski premier Bojan Pajtić, 30. oktobra u Užgorodu podpisao predsednik Zakarpatske oblasne državne administracije Oleksandar Ledida.

Dokument je u Užgorodu na potpis lično predao poslanik u Skupštini Vojvodine i predsednik Nacionalnog saveta Rusina Slavko Rac, a u delegaciji tim povodom bili su i drugi vodeći predstavnici rusinske zajednice u Vojvodini – predsednik Izvršnog organa Nacionalnog saveta Rusina (NSR) Jovgen Mudri, direktor Zavoda za kulturu vojvođanskih Rusina Sergej Tamaš, kao i predsednik Vojvođanske akademije nauka i umetnosti i šef Odseka za rusinistiku Filozofskog fakulteta na Univerzitetu u Novom Sadu, akademik Julijan Tamaš, dok je pored domaćina, gubernatora Ledide, potpisivanju prisustvovao i rektor Užgorodskog nacionalnog univerziteta Fedir Vaščuk.

Kako je tom prilikom istakao predsednik NSR Slavko Rac, potpisivanje Sporazuma istorijski je događaj za AP Vojvodinu, gde žive obe autohtone zajednice - rusinska i ukrajinska, pošto su po prvi put veze dva regionala izdignute na zvaničan nivo, dok je gubernator

Potpisivanje Sporazuma istorijski je događaj za AP Vojvodinu, gde žive obe autohtone zajednice - rusinska i ukrajinska

U osamnaest tačaka Sporazuma navode se oblasti i institucije čiji će rad potpisnici podržavati, prvenstveno u sferi nauke, kulture, obrazovanja, jezika i izdavaštva

Ledida naglasio kako Sporazum predstavlja osnov za unapređenje ne samo ekonomskih, već i kulturnih i naučnih veza. U osamnaest tačaka Sporazuma navode se oblasti i institucije čiji će rad potpisnici podržavati, prvenstveno u sferi nauke, kulture, obrazovanja, jezika i izdavaštva.

Međunarodni prioritet Nacionalnog saveta Rusina Predsednik NSR Slavko Rac ističe kako je inicijativa ovog tela, pokrenuta još 2010. godine, posle tri godine konačno zaživela:

- Treba naglasiti da sem našeg Saveta, za tu inicijativu u početku nije bilo većeg interesovanja među današnjim njenim potpisnicima - AP Vojvodinom i Zakarpatskom oblasti. Nije bila među prioritetima dve vlade, već samo prioritet naše rusinske zajednice, jer smo želeli da naše nezvanične veze dobiju zvaničan okvir – objašnjava Rac i ponavlja zašto je Sporazum važan, prvenstveno za vojvođanske Rusine:

- Kako ne bi bila ugašena naša stečena prava, kao što je srednjoškolsko obrazovanje na rusinskom jeziku, neophodan nam je ovaj, kao i slični sporazumi sa drugim državama u regionu gde živi rusinska zajednica. Smatram da mi, Rusini, ne treba da se oslanjamо samo isključivo na države u kojima živimo, već je perspektiva u međuregionalnom povezivanju koje je, uostalom, aktualan trend u Evropi i svetu. Drago nam je da smo

uvideli kako slično rezonuju i u Zakarpatskoj oblasti koja je, poput AP Vojvodine, okružena državama članicama EU i sebe vidi kao kapiju Ukrajine prema Evropi.

Sada kada je posle trogodišnjih priprema Sporazum konačno potpisani, predsednik Nacionalnog saveta Rusina podvlači kako na prvo mesto izbija Gimnazija u Ruskom Krsturu, gde će ubuduće đaci iz Zakarpatske oblasti moći redovno da produže svoje školovanje i obećava kako će Savet bar za petoro inostranih učenika obezbediti stipendije. Da će Sporazum rešiti mnoge dosadašnje probleme, nuda se i Janko Homa, direktor Osnovne i srednje škole "Petro Kuzmjak" u Ruskom Krsturu, u čijem sklopu deluje i jedina Gimnazija na rusinskom jeziku u svetu.

- Do sada smo imali izvesnih problema sa osiguranjem i drugim administrativno-pravnim pitanjima, kada je reč o gimnazijalcima koji su u našu Školu dolazili iz Ukrajine. Recimo, ukoliko se neko od njih razboleo, kod lekara je išao na tuđu zdravstvenu knjižicu.

Nismo imali zakonskog osnova da ih zvanično uvedemo u internatsku evidenciju, te su u Domu učenika boravili kao "privremeni gosti" – objašnjava direktor Homa i naglašava kako će Gimnazija od Sporazuma imati i veću korist od čisto administrativne:

- Poslednjih godina beležimo sve manji broj učenika koji

Oleksandr Ledida i Slavko Rac

Odrednice iz okvirnog dokumenta biće konkretizovane tokom 2014. godine, kako bi pre početka nove školske godine bilo poznato na koji će se način odvijati razmena srednjoškolaca i studenata

upisuju rusinsko odeljenje naše Gimnazije. Ove godine upisali smo samo 11 prvaka, što je razlog da svake godine od Pokrajine moramo tražiti saglasnost kako bi otvorili odeljenje sa manje učenika nego što zakon propisuje. Ako bi sve proradilo kako je zamišljeno, ako bi svake godine bar dvoje–troje učenika iz Zakarpatske oblasti došlo kod nas na školovanje, to će biti veoma, veoma dobro za našu školu – nada se direktor. Dodajmo kako krsturska škola trenutno ima troje učenika iz Zakarpatske oblasti, najviše ih je bilo petoro, a jedan učenik je prošle školske godine uspešno maturirao u Gimnaziji.

Slede predstavljanja Gimnazije novim učenicima Naši savozvornici najavljuju kako će početkom sledeće godine krsturska Gimnazija "Petro Kuzmjak" biti promovisana u Mukačevu, Užgorodu i drugim mestima Zakarpatske oblasti, zbog predstavljanja visokih obrazovnih standarda i kvalitetnih uslova rada i života u ovoj srednjoj školi potencijalnim učenicima i njihovim roditeljima.

I predsednik NSR Slavko Rac i predsednik Matice rusinske i Svetskog veća Rusina Đura Papuga, takođe i član Nacionalnog saveta Rusina, podsećaju kako će u tim promotivnim aktivnostima, kao i do sada, veliku pomoć i podršku pružiti načelnik za omladinu i sport Mukačevskog regiona Mikola Bobinec, takođe član Svetskog veća Rusna, koji je najzaslužniji što su đaci sa pomenutog područja već i ranije dolazili u Ruski Krstur.

Zamišljeno je da sa delegacijom iz Vojvodine i lokalnom podrškom, upravo sadašnji i nekadašnji učenici krsturske Gimnazije iz mesta Zakarpatske oblasti učestvuju u promocijama pred svojim vršnjacima i komšijama, kao najbolji promoteri škole. Đura Papuga podseća da je Matice rusinske već pre pet godina prepoznaла потребу i perspektivu motivisanja mlađih da dolaze na školovanje u Ruski Krstur, te su tada, u saradnji sa rukovodstvom Škole "Petro Kuzmjak", napravljeni prvi koraci.

- Dosadašnji kontakti u tom pogledu ostvarivani su preko udruženja građana i uz podršku Svetskog veća Rusina. Svakako da podržavamo podizanje tih veza na viši nivo, preko organa naše Pokrajine. Takođe je veoma bitno istaći da Sporazum ne samo što doprinosi očuvanju naše Gimnazije sa dovoljnim brojem učenika, već će ti srednjoškolci iz inostranstva posle mature u Krsturu i sticanja diplome na studijama rusinistike, bilo u Novom Sadu, Prešovu, Krakovu ili Njiređhazi, jednoga dana u svom zavičaju na Podkarpatju biti nastavnici materinjeg rusinskog jezika, što je takođe jedan od važnih ciljeva ove

inicijative – objašnjava Papuga i podseća da je rusinski jezik odskora zvanično priznat u Ukrajini, a očekuje se i priznavanje Rusina kao posebne nacionalne zajednice u toj državi.

Direktor Zavoda za kulturu vojvođanskih Rusina mr Sergej Tamaš lično je među najzaslužnijima što je Sporazum AP Vojvodine i Zakarpatske oblasti potpisana. Kao najznačajnije u njemu, Tamaš ističe činjenicu da dokument po prvi put zaista formira institucionalni okvir za saradnju i inicijative u oblasti kulture, obrazovanja, nauke i sporta. Kako kaže, odrednice iz okvirnog dokumenta biće konkretizovane tokom 2014. godine, kako bi pre početka nove školske godine bilo poznato na koji će se način odvijati razmena srednjoškolaca i studenata koji planiraju da školovanje nastave u Vojvodini, ili Užgorodu u Ukrajini. Direktor Zavoda kaže da bi po planu, posle predstavljanja krsturske Gimnazije u Zakarpatskoj oblasti, na proleće u Pokrajini trebalo da dođe privredno-kulturna delegacija Zakarpatske oblasti. U istom periodu, u Užgorodu se održava veliki međunarodni skup o tarasu Ševčenkou, što će biti prilika da tamošnji i novosadski Univerzitet potpišu

OLAKŠANJE I STUDENTIMA

I pre Sporazuma sa Zakarpatskom oblasti, brojni studenti iz Vojvodine su u Ukrajini uspešno završili studije, ali studiranje u toj zemlji nije se oduvek odvijalo jednostavno.

Doktorant na Odseku za rusinistiku Filozofskog fakulteta na Univerzitetu u Novom Sadu Aleksandar Mudri 2008. godine planirao je da upiše master-studije u Užgorodu.

Međutim, kada je stigao na Univerzitet, ispostavilo se da može da studira jedino u statusu stranog studenta, odnosno uz plaćenu punu školarinu, jer njegov matični UNS i Užgorodski nisu imali poseban sporazum o razmeni studenata.

"Rečeno mi je da problem može da se prevaziđe, ali tek za sledeću akademsku godinu. Nisam imao volje ni mogućnosti da čekam, pa sa se vratio u Noi Sad," objašnjava Aleksandar.

Istina, kaže kako je u Ukrajinu otišao pomalo improvizovano, ali se nuda da, ukoliko se Sporazum izrodi i u ugovor između univerziteta, budući studenti neće imati potrebe za sličnim "avanturama"

Dokument po prvi put zaista formira institucionalni okvir za saradnju i inicijative u oblasti kulture, obrazovanja, nauke i sporta

Pored redovne nastave na rusinskom jeziku, u osnovnoj i u srednjoj školi, se nastava odvija i na srpskom jeziku

ZAMERKE

Postoje i zamerke na tekst Sporazuma podpisanog u Užhorodu, koje je prvi izneo predsednik Matrice rusinske i član Nacionalnog saveta Rusina Đura Papuga.

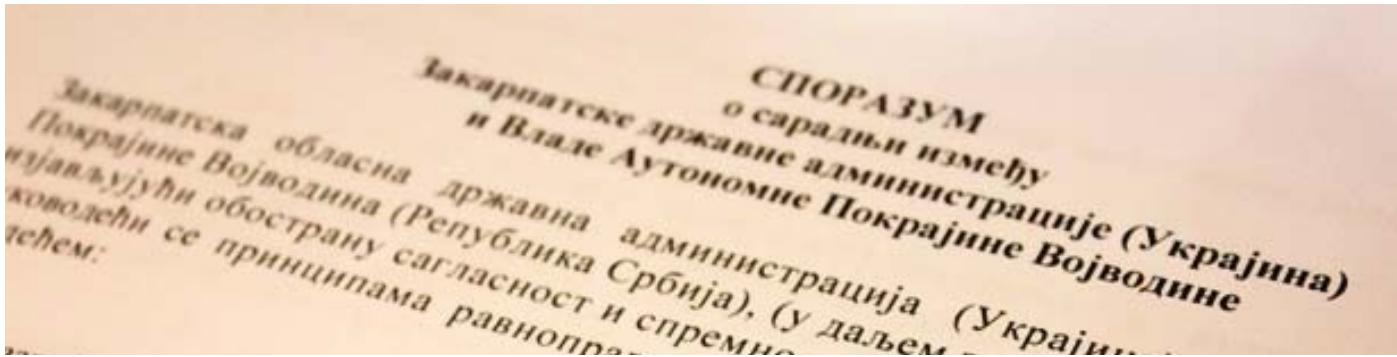
Po njegovim rečima, sporno je što se u dokumentu navodi fakultativno uzučavanje ukrajinskog jezika, dok se rusinski ne pominje, te da će potpisnici pomagati izdavačku delatnost na srpskom i na ukrajinskom jeziku, dok je rusinski ponovo izostavljen. Predsednik Nacionalnog saveta Rusina Slavko Rac, uz opasku kako je konačan tekst dokumenta maksimum koji je posle tri godine priprema ukrajinska strana bila spremna da prihvati, smatra kako dve sporne rečenice ne mogu gurnuti u drugi plan sve prednosti i korist koju će rusinska zajednica imati od Sporazuma.

Takođe, treba imati u vidu da je do sada u Ukrajini priznat samo rusinski jezik, a vode se aktivnosti i na priznavanju Rusina kao posebne nacionalne manjine u toj zemlji gde ih ima i brojčano najviše.

Pismo o namerama o budućoj zvaničnoj saradnji. Takođe, Zavod za kulturu vojvođanskih Rusina će u predstojećem periodu potpisati određeni oblik ugovora o saradnji sa profesionalnim Zakarpatskim narodnim horom iz Užhoroda, jednom od vodećih i vrhunskih kulturnih institucija te oblasti, čiji stručnjaci bi pomagali i u kvalitativnom uzdizanju rada rusinskih kulturno-umetničkih društava u Vojvodini. Slična partnerstva planiraju se i sa vodećim muzejima, pozorištima i sličnim institucijama iz Zakarpatske oblasti, sve u cilju razmene znanja i iskustava sa ovdašnjim akterima kulturnog života rusinske zajednice.

Direktor Zavoda za kulturu vojvođanskih Rusina Sergej Tamaš kaže kako ta institucija, u saradnji sa Pokrajinskim sekretarijatom za lokalnu samoupravu i međuregionalnu saradnju, trenutno priprema i sporazum sa Prešovskim samoupravnim krajem u Slovačkoj, koji bi mogao da bude potpisан već krajem tekuće godine. Po sadržaju, opsegu, rangu i pravnoj snazi će biti sličan kao i Sporazum sa Zakarpatskom oblasti, ali će najverovatnije biti naslovljen kao Izjava o namerama, zbog korigovanog pravilnika o sklapanju međuregionalnih sporazuma, koje je u međuvremenu usvojila Vlada Vojvodine.

Trenutno se priprema i sporazum sa Prešovskim samoupravnim krajem u Slovačkoj, koji bi mogao da bude potpisан već krajem tekuće godine

SIMBOLIKA

- Poseban je osećaj kada odete negde domaćini kao da vas oduvek poznaju, gde osećate kako ste jedno, bez obzira na granice između vas. Posebno mi je drago što smo posetili Červenjov, mesto u Zakačarskoj oblasti odakle je Mihajlo Munkači okupio prve rusinske porodice koje su pre 270 godina doselile u današnji Ruski Krstur. Veliko je simboličko značenje te posete, naročito u svetlu našeg današnjeg povezivanja – prenosi lične utiske o boravku u Zakačarskoj oblasti predsednik Nacionalnog saveta Slavko Rac. Napominje da je Sporazum prvi međunarodni dokument u kome se izričito pominju vojvođanski Rusini, što takođe vidi kao istorijski trenutak za zajednicu.

- Na međunarodnom planu,prioritet Zavoda u 2014. godini biće i sporazumi sa regijama u Poljskoj i Mađarskoj gde žive pripadnici rusinske zajednice, kao i operacionalizacija dosadašnjih ugovora – kaže Tamaš i ukazuje na moguće efekte regionalne inicijative:

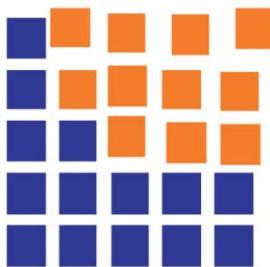
MNOGI SU UTIRALI PUT

Sporazum AP Vojvodine i Zakarpatske oblasti, u čijem je središtu Gimnazija u Ruskom Krsturu, pod-setio je na priču o prvom pokušaju formiranja "sverusinske" gimnazije početkom 90-ih prošlog veka, koja je umalo uspela.

Tadašnje rukovodstvo Škole "Petro Kuzmjak" je u saradnji sa krsturskom parohijom Svetog Nikole i uz simpatije šire zajednice, nameravalo da u obnovljenoj Gimnaziji formira "konfesionalno" odeljenje, gde bi se, između ostalog, učenici pripremali za kasnije studije teologije i služenje u Grkokatoličkoj crkvi, na istoku Evrope oslobođenoj posle pada Berlinskog zida. Osnivačka dokumentacija je bila spremna, čak su u Krstur stigli i prvi đaci, međutim zbog raspada SFR Jugoslavije i kasnijih ratnih zbivanja, te raspada i krize na prostoru bivšeg Sovjetskog saveza, plemenita i, reklo bi se - vizionarska ideja je propala.

- Sporazumi sa regionima svih država u kojima žive Rusini otvaraju mogućnost lakšeg pristupa evropskim fondovima namenjenim međuregionalnoj saradnji, kao što je, na primer Dunavska inicijativa – kaže direktor Zavoda za kulturu vojvođanskih Rusina, i naglašava kako je i Zakarpatska oblast Ukrajine krenula tim putem, pošto pored aktuelnog sporazuma sa AP Vojvodinom, od ranije ima sliučan dokument i sa Prešovskim krajem u susednoj Slovačkoj.

Centar za istraživanja migracija
Center for Migration Studies

Publikaciju finansijski podržava Ambasada Sjedinjenih Američkih Država iz Beograda i misija OEBS u Srbiji.
Mišljenja objavljena u biltenu ne predstavljaju nužno zvanične stavove Vlada i organizacija
koje finansiraju ovaj projekat.